

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
Удосконалення обліку і контролю розрахунків
з постачальниками на підприємстві

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувач

Альона ІВАНУСЬ

Науковий керівник,
к.е.н., доцентка

Ольга ЧЕРНЕЦЬКА

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2024

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістр)**ЗАТВЕРДЖУЮ****Зав. кафедри** _____ **Ігор ПРИХОДЬКО**

« _____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ**Іванусь Альоні Олександрівні**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення обліку і контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві**Науковий керівник:** Чернецька Ольга Віталіївна, к.е.н., доцентка

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від 20 листопада 2023 року № 3509

2. Термін подання здобувачем роботи: 09 лютого 2024 р.**3. Вихідні дані до роботи:** Закони України, Кодекси законів України, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативні документи з обліку, оподаткування та контролю кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками, статті у фахових спеціалізованих виданнях, матеріали доповідей на наукових конференціях, інтернет-джерела, облікові дані та звітність ТОВ «Кодацьке - Агро» Дніпровського р-ну Дніпропетровської області**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)**Вступ. Теоретичні засади обліку і контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві. Практичні аспекти обліку розрахунків з постачальниками на підприємстві та їх удосконалення. Удосконалення контролю розрахунків з постачальниками. Висновки і пропозиції.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**
Сутність розрахунків з постачальниками підприємства. Переваги Е – ТГН для учасників процесу постачання. Розрахунки з постачальниками як об'єкт обліку і контролю на підприємстві. Нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками. Аналіз показників фінансово-майнового стану ТОВ «Кодацьке - Агро». Показники структури оборотних активів ТОВ «Кодацьке - Агро». Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро». Аналітичне вирівнювання показників ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро». Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Кодацьке - Агро». Якісні показники фахівців бухгалтерії ТОВ «Кодацьке - Агро». Схема облікового забезпечення розрахунків з постачальниками в ТОВ «Кодацьке - Агро». Пропонований алгоритм системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками. Відомість заборгованості

постачальникам до оплати. Реєстр документів до сплати постачальникам. Оборотно-кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками в ТОВ «Кодацьке - Агро». Аналіз співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості ТОВ «Кодацьке - Агро». Завдання контрольних процедур в контексті розрахунків з постачальниками. Пропонований тест контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві. Відомість контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні засади обліку і контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві	Березень - квітень - травень 2023р.	
2.	Аналіз показників ефективності діяльності досліджуваного підприємства	Травень - червень 2023р.	
3.	Практичні аспекти обліку розрахунків з постачальниками на підприємстві та їх удосконалення	Липень - серпень 2023р.	
4.	Удосконалення контролю розрахунків з постачальниками	Вересень - жовтень 2023р.	
5.	Вступ	Листопад 2023	
6.	Висновки і пропозиції	Листопад 2023р.	
7.	Оформлення роботи	Грудень 2023р.	

Здобувач _____
(підпис)

Альона ІВАНУСЬ
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Ольга ЧЕРНЕЦЬКА
(прізвище та ініціали)

Зміст

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Сутність розрахунків з постачальниками на підприємстві	11
1.2. Розрахунки з постачальниками як об'єкт обліку і контролю на підприємстві	14
1.3. Нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками	19
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ	25
2.1. Аналіз показників ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро»	25
2.2. Організаційні засади формування системи обліку та облікової політики в досліджуваному підприємстві	30
2.3. Первинний, синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками в досліджуваному підприємстві	33
2.4. Напрямки удосконалення обліку розрахунків з постачальниками	36
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ	42
3.1. Аналітичне забезпечення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві	42
3.2. Методичні прийоми контролю розрахунків з	45

постачальниками на підприємстві

3.3. Удосконалення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві	48
Висновки до розділу 3	51
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліку і контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві»

Кваліфікаційна робота містить: 65 с., 10 рис., 9 табл., 51 літературне джерело.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є процес постачання на виробничому аграрному підприємстві в контексті розрахунків з постачальниками.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність теоретичних засад, організаційних питань, прикладних аспектів та методичних прийомів обліку та контролю розрахунків з постачальниками.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз теоретичних засад та практичних аспектів обліку і контролю розрахунків з постачальниками для розробки рекомендацій з їх удосконалення на підприємстві.

Методи дослідження – монографічний метод, методи синтезу і аналізу, спостереження, систематизації, опису і узагальнення; статистичні методи - порівняння, графічний та табличний методи, трендовий аналіз; методи причинно-наслідкового зв'язку, системний підхід.

Досліджено сутність розрахунків з постачальниками на підприємстві, розкрито розрахунки з постачальниками як об'єкт обліку і контролю на підприємстві; проаналізовано нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками. Досліджено показники ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро», проаналізовано нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками організаційні засади формування системи обліку та облікової політики в досліджуваному підприємстві, розкрито первинний, синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками в досліджуваному підприємстві, розроблено напрямки удосконалення обліку процесу надання ІТ-послуг. Розкрито аналітичне забезпечення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві, досліджено методичні прийоми контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві, запропоновано напрямки удосконалення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві.

Результати впроваджені в діяльність ТОВ «Кодацьке - Агро» Дніпровського району Дніпропетровської області.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

РОЗРАХУНКИ, ПОСТАЧАЛЬНИКИ, ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, ПІДПРИЄМСТВО, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Topic: "Improvement of accounting and control of calculations with suppliers at the enterprise"

The qualification work contains: 65 pages, 10 figures, 9 tables, 51 literary sources.

The object of the qualification study is the supply process at a production agrarian enterprise in the context of settlements with suppliers.

The subject of the qualification study is a set of theoretical principles, organizational issues, applied aspects and methodical methods of accounting and control of payments with suppliers.

The purpose of the qualification work is to analyze the theoretical foundations and practical aspects of accounting and control of payments with suppliers for the development of recommendations for their improvement at the enterprise.

Research methods - monographic method, methods of synthesis and analysis, observation, systematization, description and generalization; statistical methods - comparison, graphical and tabular methods, trend analysis; methods of cause and effect relationship, systematic approach.

The essence of settlements with suppliers at the enterprise was studied, settlements with suppliers as an object of accounting and control at the enterprise were revealed; regulatory regulation of accounting and control of payments with suppliers is analyzed. The performance indicators of Kodatske - Agro LLC were studied, the regulatory regulation of accounting and control of payments with suppliers was analyzed, the organizational principles of the formation of the accounting system and accounting policy in the investigated enterprise were disclosed, the primary, synthetic and analytical accounting of payments with suppliers in the investigated enterprise was revealed, directions for improving accounting were developed process of providing IT services. Analytical support of the system of control of payments with suppliers at the enterprise is revealed, methodical methods of control of payments with suppliers at the enterprise are investigated, directions for improvement of the system of control of payments with suppliers at the enterprise are proposed.

The results are implemented in the activities of "Kodatske - Agro" LLC of the Dnipro district of the Dnipropetrovsk region.

KEYWORDS

BILLING, SUPPLIERS, ACCOUNTING, CONTROL, ENTERPRISE, IMPROVEMENT

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Взаємовідносини з контрагентами є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства. Процес постачання зумовлює виникнення розрахунків з постачальниками на підприємстві. Ефективна діяльність передбачає вибір надійних контрагентів та своєчасну оплату заборгованості перед ними. З огляду на наявність таких взаємовідносин на кожному підприємстві інтерес науковців та практиків завжди є актуальним. Кризові умови господарювання, зміни в законодавстві внесли свої корективи в процес управління розрахунками з кредиторами, в тому числі з постачальниками, що підсилює увагу до теоретичних та практичних аспектів їх облікового забезпечення та системи контролю на підприємстві.

Огляд наукових джерел дає можливість стверджувати про суттєву увагу науковців на аспекти обліку і контролю розрахунків з постачальниками. Теоретичні засади обліку та контролю розрахунків із постачальниками досліджували фахівці Беляєва Л.А., Сисун К.О., Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю., Колумбет О., Давидюк Н., Блінцова Н., Потриваєва Н.В., Параконна А.В. На прикладних аспектах обліку та контролю розрахунків із постачальниками акцентували увагу вчені Бабенко Л.В., Фесенко В.В., Белозерцев В. С., Худякова О. С., Буркова Л. А., Георгієва М. Ю., Візіренко С. В., Іваніцький К. В., Коблянська І.О., Коблянська Г.Ю., Гребенчук Ж.В., Костякова А.А., Круковська О., Подмешальська Ю. В., Корнієнко Д. В., Руда Л., Причепка І., Липецька О. Пошуком напрямків удосконалення цікавилися фахівці Коновалова К.Т., Макарова А.С., Ляшенко А.Р., Оляднічук Н.В., Примуш Ю., Головченко Є., Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Присяжнюк Д. В. Підтримуємо думку вчених, які наголошують на актуальності тематики своїх досліджень, що зумовлює вибір теми кваліфікаційного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз теоретичних засад та практичних аспектів обліку і контролю розрахунків з постачальниками для розробки рекомендацій з їх удосконалення на підприємстві.

Для досягнення мети в кваліфікаційній роботі акцентовано увагу на вирішенні наступних завдань:

- дослідити сутність розрахунків з постачальниками на підприємстві;
- розкрити розрахунки з постачальниками як об'єкт обліку і контролю на підприємстві;
- проаналізувати нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками;
- дослідити показники ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро»;
- проаналізувати організаційні засади формування системи обліку та облікової політики в досліджуваному підприємстві;
- розкрити первинний, синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками в досліджуваному підприємстві;
- розробити напрямки удосконалення обліку процесу надання ІТ-послуг;
- розкрити аналітичне забезпечення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві;
- дослідити методичні прийоми контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві;
- запропонувати напрямки удосконалення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві.

Об'єктом кваліфікаційного дослідження є процес постачання на виробничому аграрному підприємстві в контексті розрахунків з постачальниками.

Предметом кваліфікаційного дослідження є сукупність теоретичних засад, організаційних питань, прикладних аспектів та методичних прийомів обліку та контролю розрахунків з постачальниками.

Методи дослідження. Для аналізу теоретичних засад обліку та контролю розрахунків із постачальниками в рамках монографічного методу (одна проблематика) використано прийоми синтезу і аналізу, спостереження, систематизації, опису і узагальнення. Прикладні аспекти обліку та контролю розрахунків із постачальниками було висвітлено завдяки статистичним методам - порівняння, графічний та табличний методи, трендовий аналіз. Пошук напрямків удосконалення обліку та контролю розрахунків із постачальниками було здійснено за допомогою методів причинно-наслідкового зв'язку та системного підходу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні та прикладній спрямованості теоретичних засад, організаційних питань, прикладних аспектів та методичних прийомів, спрямованих на удосконалення обліку та контролю розрахунків із постачальниками на підприємстві. Основні результати кваліфікаційного дослідження полягають в наступному:

удосконалено:

- організаційний підхід до ефективного управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками в частині розробленого алгоритму системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками для забезпечення належного рівня ділової репутації підприємства в бізнес-середовищі в кризових умовах господарювання;

- методичний підхід до ефективної реалізації системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві шляхом пропонованого тесту контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві з набором питань, актуальних для кризових умов ведення бізнесу;

дістало подальшого розвитку:

- документальне оформлення розрахунків із постачальниками на підприємстві за допомогою Відомості заборгованості постачальникам до оплати та Реєстру документів до сплати постачальникам в розрізі окремих постачальників, термінів та суми сплати з врахуванням часткової предоплати;

- документальне забезпечення контрольних заходів за станом розрахункових відносин з постачальниками в частині розробленого робочого документу контролера - Відомості контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві, що допоможе відстежувати терміни оплати постачальникам та зафіксує випадки прострочення погашення заборгованості.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення, висновки та пропозиції було представлено для обговорення на I Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки» (м. Дніпро, ДДАЕУ, 26-27 жовтня 2023 р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи представлено в 2 наукових працях: 1 наукова стаття у колективній монографії та 1 теза доповідей у збірнику матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 51 найменування. Загальний обсяг роботи складає 65 сторінок комп'ютерного тексту, робота містить 9 таблиці та 10 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність розрахунків з постачальниками на підприємстві

Будь-який бізнес передбачає кругообіг засобів завдяки здійсненню послідовно процесів постачання, виробництва та реалізації. При цьому кожен процес є складовою або основою іншого, зокрема, процес постачання товарно - матеріальних цінностей виступає основою для їх споживання в процесі виробництва з метою виготовлення готової продукції та її подальшої реалізації та отримання грошових активів, які потім будуть вкладені в процес постачання. Вчені Гайдаржійська О.М., Попович О.В. та Кромбет А.Ю. наголошують, що «процес постачання – це процес керівництва постачальницькою діяльністю, де її здійснення покладено на спеціалізований відділ на підприємстві» [7].

Постачальницька діяльність передбачає комунікацію з відповідними контрагентами – постачальниками. Вчені Гончарук С.М. та Чапко Т.С. наголошують, що «у сучасних ринкових умовах підприємства в процесі виробничої, комерційної, посередницької та іншої діяльності вступають у різноманітні взаємовідносини з великою кількістю юридичних і фізичних осіб» [8]. Фахівці Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Присяжнюк Д. В. акцентують увагу на тому, що «у сучасному світі постачальники відіграють велику роль, оскільки від злагодженої роботи з контрагентами залежить ритмічність роботи підприємства» [23].

Фахівці Примуш Ю. та Головченко Є. відзначають, що «постачальники – це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, запасних частин, МШП), що надають послуги, виконують роботи» [39]. Слід акцентувати, що процес комунікації між контрагентами в процесі постачання має двоїстий

характер. Підтримуємо думку фахівчині Круковської О., що «постачальники та підрядники – це підприємства, які відвантажують продукцію (виконують роботи, надають послуги) покупцям, тобто по відношенню до постачальників підприємства-споживачі завжди виступають покупцями» [19].

Однією з складових процесу постачання виступають взаємовідносини з постачальниками у вигляді відповідних розрахунків. Фахівці Буркова Л. А. та Георгієва М. Ю. акцентують, що «розрахунки – це система взаємин між юридичними та фізичними особами, що виникають у момент практичного виконання юридично оформлених фінансових зобов'язань при здійсненні товарних і нетоварних операцій» [5]. Фахівці Колумбет О., Давидюк Н. та Блінцова Н. зауважують, що «ефективність діяльності будь-якого підприємства насамперед залежить від швидкості та якості здійснення ним розрахунків за своїми зобов'язаннями перед контрагентами» [16].

Фахівці Сирцева С.В., Щербак М.М. зауважують, що «розрахунки з контрагентами нерозривно пов'язані з вхідними та вихідними грошовими потоками, які становлять основу процесу забезпечення безперервної діяльності суб'єктів господарювання» [45]. Погоджуємось з думкою Гайдаржийської О.М., Попович О.В. та Кромбет А.Ю., що «правильно налагоджена система розрахунків на підприємстві має суттєвий вплив на зобов'язання та фінансовий стан підприємства загалом» [7]. Вчені Онищенко О.В., Ткаченко І.В., Уфумов В.В. зауважують, що «в умовах фінансової кризи, що утворилася в економіці України, гостро постає питання своєчасності проведення розрахунків між суб'єктами господарської діяльності» [31].

Вчені аналізують розрахунки з постачальниками з різних сторін. Зокрема, Круковська О. наголошує, що «розрахунки з постачальниками і підрядниками – це взаємні розрахунки підприємств за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. Вони є переважними у діяльності» [19]. Фахівці Буркова Л. А. та Георгієва М. Ю. відзначають, що «за своєю сутністю розрахунки з постачальниками та підрядниками відносяться до

поточних зобов'язань підприємства, що виникають під час розрахунків внаслідок постачання продукції чи надання послуг» [5]. Вчені Гайдаржийська О.М., Попович О.В. та Кромбет А.Ю. відзначають, що «ефективна система розрахунків із постачальниками та підрядниками залежить від платіжної дисципліни покупця, обраного платіжного інструменту, а також наявністю оперативного контролю за станом розрахунків» [7].

Думки вчених щодо розрахунків з постачальниками є достатньо різноманітними, враховуючи кризові умови підприємництва, необхідність здійснення процесу постачання, важливість управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками, оскільки розмір заборгованості перед постачальниками впливає на показники платоспроможності підприємства та ділової репутації підприємства в бізнес-середовищі. Сутність розрахунків з постачальниками підприємства узагальнено на рис. 1.1.

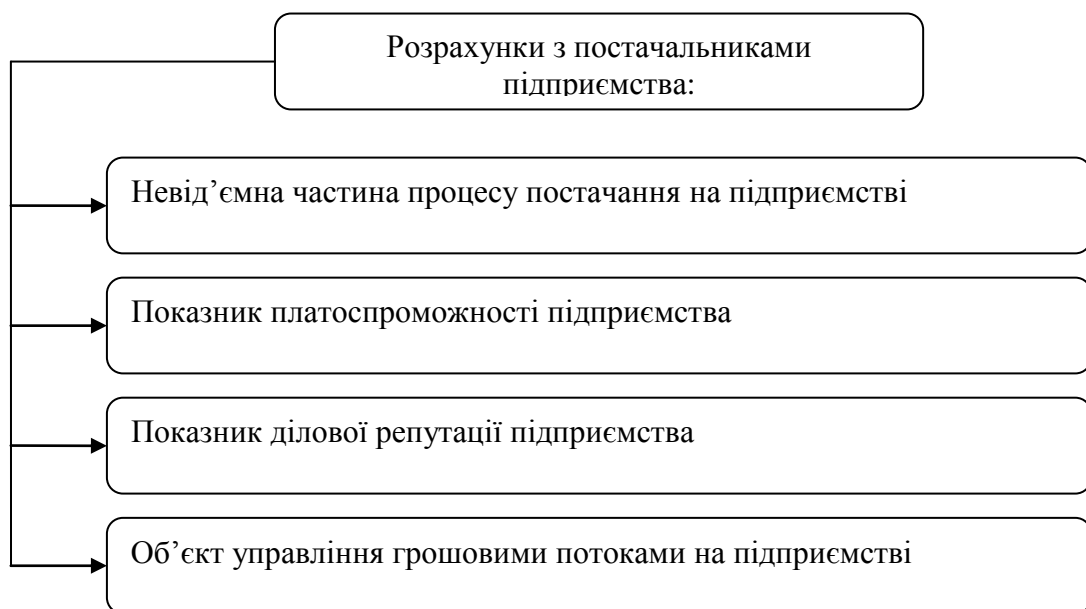

Рис. 1.1. Сутність розрахунків з постачальниками підприємства

Таким чином, бізнес передбачає кругообіг засобів завдяки здійсненню послідовно процесів постачання, виробництва та реалізації. При цьому процес постачання товарно - матеріальних цінностей виступає основою для їх споживання в процесі виробництва з метою виготовлення готової продукції та її подальшої реалізації та отримання грошових активів, які потім будуть вкладені в процес постачання. Однією з складових процесу постачання виступають взаємовідносини з постачальниками у вигляді відповідних розрахунків. Думки вчених щодо розрахунків з постачальниками є достатньо різноманітними, враховуючи кризові умови підприємництва, необхідність здійснення процесу постачання, важливість управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками, оскільки розмір заборгованості перед постачальниками впливає на показники платоспроможності підприємства та ділової репутації підприємства в бізнес-середовищі.

1.2. Розрахунки з постачальниками як об'єкт обліку і контролю на підприємстві

Важливість розрахунків з постачальниками як основи для подальшого виробництва та реалізації продукції зумовлює значну увагу з боку бухгалтерів, податківців, менеджерів та контролерів, тому організація побудови ефективної інформаційної бази стане підґрунтям для прийняття обґрунтованих та оптимальних управлінських рішень. На актуальності якісного облікового відображення розрахунків з постачальниками на підприємстві наголошують фахівці.

Зокрема, Гайдаржийська О.М., Попович О.В. та Кромбет А.Ю. зазначають, що «розрахункові взаємовідносини між постачальниками та підрядниками виникають у процесі господарської діяльності підприємств і паралельно з виникненням цих відносин, як правило, здійснюється

формування інформаційної бази» [7]. Гончарук С. та Чапко Т. Зауважують, що «належним чином задокументовані та проаналізовані розрахунки з постачальниками виступають одним із основних факторів платоспроможності та ефективної діяльності підприємства в майбутньому» [8]. На думку фахівців, «розрахунки з постачальниками та підрядниками займають вагомe місце в системі розрахункових операцій, а також є найважливішим складником бухгалтерської діяльності» [7]. Підтримуємо думку Буркової Л. А. та Георгієвої М. Ю., що «для правильного та своєчасного проведення розрахунків із постачальниками та підрядниками, для здійснення ефективного внутрішнього контролю щодо них обліково-аналітична інформація набуває великого значення» [5].

Підтримуємо думку Беляєвої Л.А. та Сисун К.О., що «ведення обліку й контролю розрахунків навіть у кризових умовах дає змогу своєчасно відстежувати наявність заборгованості й будувати відносини з контрагентами без загроз фінансовій стійкості бізнесу» [3]. Фахівці Візіренко С. В., Іваніцький К. В. наголошують, що «організація обліку розрахунків з контрагентами полягає у правильно визначених способів та методів формування первинного обліку, аналізу показників, вибору вихідної інформації, раціоналізації контролю та роботи бухгалтерії» [6]. Вчені Подмешальська Ю. В. та Корнієнко Д. В. зауважують, що «для виконання завдань бухгалтерського обліку використовуються такі елементи як: первинні документи, рахунки обліку, реєстри обліку, інші бухгалтерські документи» [34].

На думку вчених, «визначення потоків інформації та її документального забезпечення забезпечує ефективність організації бухгалтерського обліку» [34]. Наразі актуальним є впровадження електронного документообігу. Особливого значення це набуває в кризових умовах, коли фізично інформаційне забезпечення розрахунків з постачальниками може зайняти певний час, тоді як завдяки мережі Інтернет та відповідному програмному забезпеченню цей процес можна скоротити в

часовому вимірі. Зокрема, розрахунки з постачальниками зумовлюють інформаційне відображення для всіх учасників процесу постачання – і для замовника ТМЦ, і для постачальника, і перевізника. Одним з таких інструментів інформаційного забезпечення розрахунків з постачальником виступає спеціальний документ – товарно-транспортна накладна, яка наразі може бути складена в електронному вигляді – так звана Е-ТТН. Переваги Е – ТТН узагальнено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Переваги Е – ТТН для учасників процесу постачання

Окрім переваг, учасники процесу постачання поставали перед певними труднощами електронного документообігу, зокрема, складання Е-ТТН вимагає співставності програмного забезпечення для електронного документообігу для всіх учасників процесу постачання – і для вантажовідправника, і для перевізника, і для вантажоодержувача. В умовах вільного вибору програмного забезпечення з огляду на особливості діяльності окремих суб'єктів підприємництва зазначена вище особливість складання Е-ТТН має місце, тому доцільним є створення єдиної електронної платформи для функціонування Е-ТТН, в яку мають бути залучені якомога більше перевізників – як юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців.

Взаємовідносини з контрагентами виступають об'єктом контрольних процедур на підприємстві. Круковська О.В. наголошує, що «в організації забезпечення ефективної діяльності підприємства важливими є постійний контроль та результативне управління розмірами кредиторської заборгованості» [19]. На думку фахівчині, «суб'єкти господарської діяльності на перший план висувають вирішення власних проблем замість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед кредиторами» [19].

Оскільки в процесі постачання виникають операції, що є об'єктом оподаткування в частині ПДВ, то ці аспекти мають контролюватись. Зокрема, в процесі придбання ТМЦ у підприємства – платника ПДВ виникає право на податковий кредит з ПДВ, що має бути підтверджено певним чином складеною та зареєстрованою податковою накладною. Причому обов'язок щодо формування документального підтвердження права на податковий кредит з ПДВ у підприємства – покупця покладено на його контрагента – постачальника, тому цей аспект взаємовідносин вимагає особливої уваги контролерів.

Окрім аспектів оподаткування взаємовідносин з постачальниками, контролю підлягають і якість поставлених ТМЦ, і їх кількість, і своєчасність та повнота оплати. Також контролю підлягає облікове забезпечення операцій з постачальниками в частині якості документального оформлення поставок

ТМЦ, оплати та інших аспектів розрахунків з постачальниками, правильності формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління. В умовах впровадження електронного документообігу важливою складовою контрольних процедур є дотримання всіх необхідних вимог для реалізації процесу формування електронних первинних документів. Аспекти розрахунків з постачальниками з обліково-контрольної точки зору узагальнено на рис. 1.3.

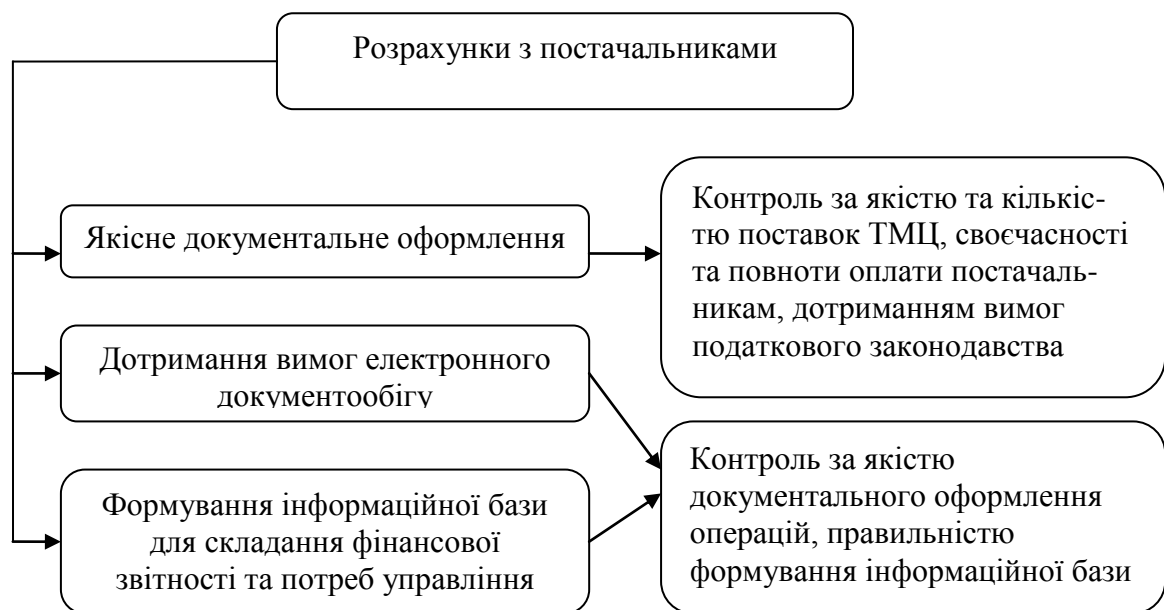

Рис. 1.3. Розрахунки з постачальниками як об'єкт обліку і контролю на підприємстві

Таким чином, важливість розрахунків з постачальниками як основи для подальшого виробництва та реалізації продукції зумовлює значну увагу з боку бухгалтерів, податківців, менеджерів та контролерів, тому організація побудови ефективної інформаційної бази стане підґрунтям для прийняття обґрунтованих та оптимальних управлінських рішень. Взаємовідносини з контрагентами виступають об'єктом контрольних процедур на підприємстві. Окрім аспектів оподаткування взаємовідносин з постачальниками, контролю підлягають і якість поставлених ТМЦ, і їх кількість, і своєчасність та повнота

оплати. Також контролю підлягає облікове забезпечення операцій з постачальниками в частині якості документального оформлення поставок ТМЦ, оплати та інших аспектів розрахунків з постачальниками, правильності формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління.

1.3. Нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками

Обліково-контрольна діяльність завжди була в колі нормативного регулювання як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Як наголошують фахівці Белозерцева В. С. та Худякової О. С., «система нормативного регулювання бухгалтерського обліку представлена низкою законодавчих і нормативних актів, відповідно до яких підприємство здійснює господарсько-фінансову діяльність і забезпечує ведення її бухгалтерського обліку» [2]. Підтримуємо думку Круковської О., що «облік ускладнюється необхідністю враховувати всі аспекти внесених змін як до цивільного та господарського законодавства, так і нормативних документів, що регламентують фінансовий та податковий облік» [19].

Розрахунки з постачальниками і підрядниками є складовою обліково-контрольної діяльності, отже, виступають об'єктом нормативного регулювання. Фахівці Гончарук С. та Чапко Т. акцентують, що «бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками повинен здійснюватися на основі нормативної бази» [8]. Водночас вчені відзначають про те, що «прогалини законодавчої бази щодо майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дають можливість зловмисникам ухилитися від своєчасних розрахунків за борговими зобов'язаннями» [19]. На думку Оляднічук Н.В., чинна «законодавча, нормативна та правова база неспроможна достеменно та

синхронно оцінити ситуаційні моменти, що мають місце у виробничо-господарській діяльності під час виникнення зобов'язань між контрагентами» [29]. Проаналізуємо нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками, що узагальнено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Нормативне регулювання обліку і контролю розрахунків з
постачальниками

Рівні регламентації	Нормативні акти
<i>На рівні держави</i>	
Перший рівень	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [40]; Кодекси Законів: - Господарський кодекс України [9], - Цивільний кодекс України [48], - Податковий кодекс України [33], Закон України «Про платіжні послуги» [42] Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [41]
Другий рівень	Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку: 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [25], 11 «Зобов'язання» [26] «План рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [32]
Третій рівень	Інструкція «Про застосування Плану рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [13], Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [36] Положення «Про інвентаризацію активів та зобов'язань» [37] Розпорядження КМУ «Про реалізацію експериментального проєкту щодо впровадження електронного документообігу електронної товарно-транспортної накладної» [43]
<i>На рівні підприємства</i>	
Четвертий рівень	Наказ про облікову політику підприємства, Положення про організацію системи контролю на підприємстві

Всі суб'єкти підприємництва дотримуються вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [40] щодо обов'язковості фіксації фактів бізнес-операцій в системі обліку, принципів облікового забезпечення, організаційних засад побудови обліку тощо. Господарський та Цивільний кодекси України [9, 48] містять вимоги щодо організації

розрахункових відносин, в тому числі з постачальниками. З огляду на оподаткування бізнес-процесів, Податковий кодекс України [33] містить вимоги щодо оподаткування операцій, пов'язаних з процесом постачання на підприємстві. Розрахунки з постачальниками передбачають оплату за поставлені ТМЦ, що здійснюється за вимогами Закону України «Про платіжні послуги» [42]. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [41] регламентує правила документального оформлення розрахунків з постачальниками в електронному вигляді. Облікова діяльність та контрольні процедури регламентуються нормативними актами Міністерства фінансів України, зокрема, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Основні вимоги щодо порядку відображення розрахунків з постачальниками наведено в НПСБО 11 «Зобов'язання» [26], порядок відображення вартісного показника розрахунків з постачальниками в фінансовій звітності підприємства визначено в НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [25]. «План рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [32] визначає перелік рахунків та субрахунків, які передбачено для відображення інформації щодо розрахунків з постачальниками на підприємстві.

Третій рівень регламентації передбачає рекомендаційний характер. Інструкція «Про застосування Плану рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [13] містить роз'яснення щодо дій бухгалтера в процесі відображення інформації щодо розрахунків з постачальниками на рахунках обліку. Положення «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [36] містить вимоги щодо документального оформлення господарських операцій, в тому числі розрахунків з постачальниками. Положення «Про інвентаризацію активів та зобов'язань» [37] визначає основні вимоги та принципи побудови системи контрольних заходів на підприємстві, в тому числі щодо розрахунків з постачальниками. Роз'яснення щодо електронного документообігу в

частині документального оформлення розрахунків з постачальниками містить розпорядження КМУ «Про реалізацію експериментального проєкту щодо впровадження електронного документообігу електронної товарно-транспортної накладної» [43].

На основі нормативних актів на державному рівні підприємство розробляє локальні розпорядження. Зокрема, в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [40] наголошено, що підприємства мають право самостійного вибору облікової політики, тому підприємства розробляють та вводять в дію Наказ про облікову політику підприємства. На основі Положення «Про інвентаризацію активів та зобов'язань» [37] розробляється внутрішнє Положення про організацію системи контролю на підприємстві, в якому зазначаються організаційні засади контрольних заходів на підприємстві.

Таким чином, обліково-контрольна діяльність завжди була в колі нормативного регулювання як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Розрахунки з постачальниками і підрядниками є складовою обліково-контрольної діяльності, отже, виступають об'єктом нормативного регулювання. Облікова діяльність та контрольні процедури регламентуються законами та кодексами законів України, нормативними актами Міністерства фінансів України. Окремий рівень регламентації передбачає рекомендаційний характер. На основі нормативних актів на державному рівні підприємство розробляє локальні розпорядження.

Висновки до розділу 1.

1. Бізнес передбачає кругообіг засобів завдяки здійсненню послідовно процесів постачання, виробництва та реалізації. При цьому процес постачання товарно - матеріальних цінностей виступає основою для їх споживання в процесі виробництва з метою виготовлення готової продукції

та її подальшої реалізації та отримання грошових активів, які потім будуть вкладені в процес постачання. Однією з складових процесу постачання виступають взаємовідносини з постачальниками у вигляді відповідних розрахунків. Думки вчених щодо розрахунків з постачальниками є достатньо різноманітними, враховуючи кризові умови підприємництва, необхідність здійснення процесу постачання, важливість управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками, оскільки розмір заборгованості перед постачальниками впливає на показники платоспроможності підприємства та ділової репутації підприємства в бізнес-середовищі.

2. Важливість розрахунків з постачальниками як основи для подальшого виробництва та реалізації продукції зумовлює значну увагу з боку бухгалтерів, податківців, менеджерів та контролерів, тому організація побудови ефективної інформаційної бази стане підґрунтям для прийняття обґрунтованих та оптимальних управлінських рішень. Наразі актуальним є впровадження електронного документообігу. Особливого значення це набуває в кризових умовах, коли фізично інформаційне забезпечення розрахунків з постачальниками може зайняти певний час, тоді як завдяки мережі Інтернет та відповідному програмному забезпеченню цей процес можна скоротити в часовому вимірі.

3. Взаємовідносини з контрагентами виступають об'єктом контрольних процедур на підприємстві. Оскільки в процесі постачання виникають операції, що є об'єктом оподаткування в частині ПДВ, то ці аспекти мають контролюватись. Зокрема, в процесі придбання ТМЦ у підприємства – платника ПДВ виникає право на податковий кредит з ПДВ, що має бути підтверджено певним чином складеною та зареєстрованою податковою накладною. Окрім аспектів оподаткування взаємовідносин з постачальниками, контролю підлягають і якість поставлених ТМЦ, і їх кількість, і своєчасність та повнота оплати. Також контролю підлягає облікове забезпечення операцій з постачальниками в частині якості

документального оформлення поставок ТМЦ, оплати та інших аспектів розрахунків з постачальниками, правильності формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління.

4. Обліково-контрольна діяльність завжди була в колі нормативного регулювання як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Розрахунки з постачальниками і підрядниками є складовою обліково-контрольної діяльності, отже, виступають об'єктом нормативного регулювання. Облікова діяльність та контрольні процедури регламентуються законами та кодексами законів України, нормативними актами Міністерства фінансів України. Окремий рівень регламентації передбачає рекомендаційний характер. На основі нормативних актів на державному рівні підприємство розробляє локальні розпорядження.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Аналіз показників ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро»

Кваліфікаційне дослідження передбачає дослідження практичних аспектів заявленої тематики, тому для виконання цього завдання потрібно використати інформаційні дані окремого суб'єкта підприємництва. Для дослідження сучасного стану облікового забезпечення розрахунків з постачальниками обрано аграрне підприємство – товариство з обмеженою відповідальністю «Кодацьке - Агро». Для потреб кваліфікаційного дослідження проаналізуємо показники ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро».

Досліджуване ТОВ «Кодацьке - Агро» зареєстровано в 2017 році в селі Новотаромське Дніпровського району Дніпропетровської області. Діяльність здійснюється в межах зареєстрованих КВЕД, зокрема:

- 01.11 – вирощування зернових культур;
- 01.61 – допоміжна діяльність в галузі рослинництва;
- 01.62 – допоміжна діяльність в галузі тваринництва;
- 46.21 – гуртова торгівля зерном;
- 49.41 – вантажний автотранспорт;
- 77.31 – надання сільськогосподарської техніки в оренду.

Для виконання зареєстрованої діяльності на підприємстві працевлаштовано 164 працівники. Керівником підприємства є Рожковський Сергій Олександрович. В наявності підприємства є необхідні ресурси для провадження діяльності, зокрема, основні засоби, товарно-матеріальні цінності. Їх наявність та динаміку зміни їх вартості можна простежити за допомогою показників фінансової звітності. Для формування матеріально-технічної бази підприємство має власний капітал. Виробничий процес

зумовлює відповідні розрахунки з контрагентами в контексті виникнення зобов'язань перед ними. На основі Балансу (Звіту про фінансовий стан) за період 2018-2022рр. було сформовано показники таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз показників фінансово-майнового стану

ТОВ «Кодацьке - Агро»

Види майна і капіталу	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Майно - усього	707488	781528	822661	1029679	802391	113,41
Необоротні активи	290070	320426	337291	422168	361076	124,48
Основні засоби	266865	294792	310308	388395	339411	127,18
Оборотні активи	417418	461101	485370	607511	441315	105,72
Запаси	62613	69165	72805	91127	75024	119,82
Поточна дебіторська заборгованість	254625	281272	296076	370581	269202	105,72
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	100180	110664	116489	145803	97089	96,91
Капітал- усього	707488	781528	822661	1029679	802391	113,41
Власний капітал	518505	513349	498262	536111	548198	105,73
Зареєстрований (пайовий) капітал	509732	509732	509732	509732	509732	100,00
Зобов'язання і забезпечення	188983	268179	324399	493568	254193	134,51
Поточні зобов'язання	188983	268179	324399	493568	254193	134,51
Поточна кредиторська заборгованість	188983	268179	324399	493568	254193	134,51

Як бачимо з таблиці 2.1, розмір майна за аналізований період збільшилась на 13,41%. Ці зміни зумовлено підвищенням вартості необоротних активів на 24,48% та зміною суми оборотних активів на 5,72% в бік збільшення. Вартість основних засобів підвищилась на 27,18%. Зміни вартості необоротних активів в бік збільшення означають зміцнення технічного парку. Оскільки одним з зареєстрованих видів діяльності є надання послуг та вантажний автотранспорт, то на підприємстві приділено достатньо уваги для оновлення засобів виробничої діяльності. Показники

структури оборотних активів ТОВ «Кодацьке - Агро» візуалізовано на рис. 2.1.

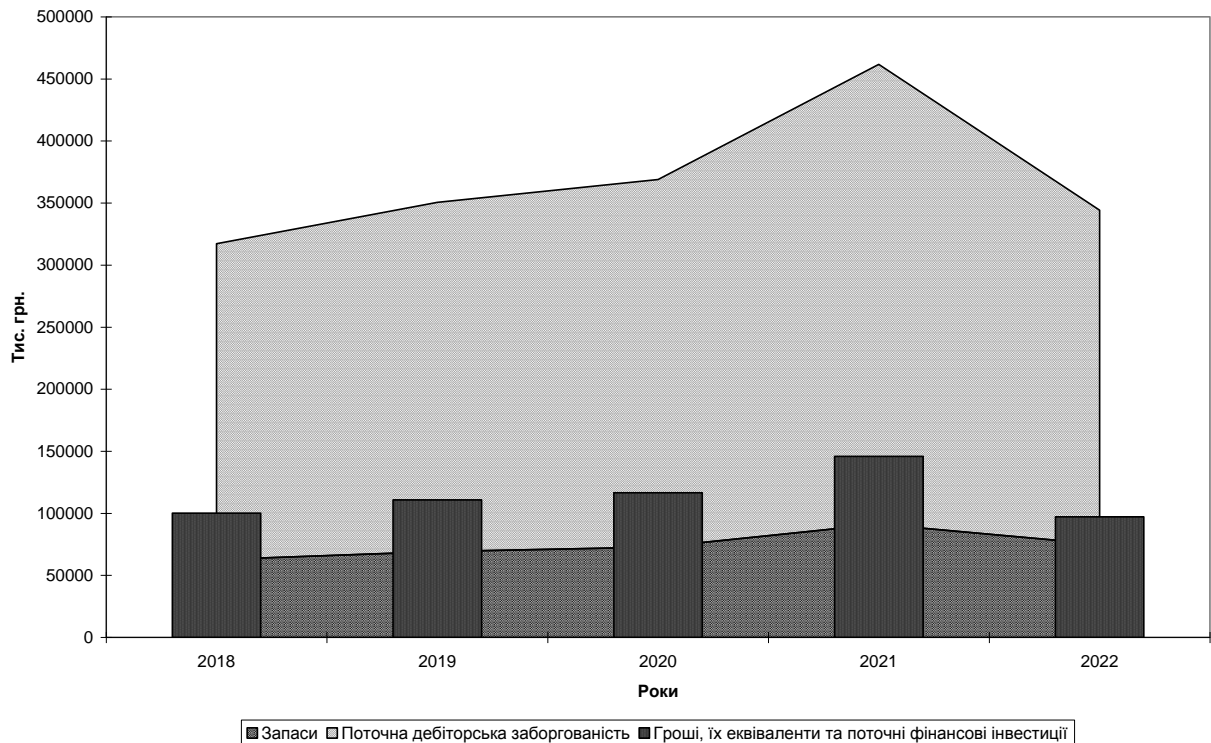

Рис. 2.1. Показники структури оборотних активів ТОВ «Кодацьке - Агро»

Як бачимо з діаграми, суттєву питому вагу в структурі оборотних активів ТОВ «Кодацьке - Агро» займає дебіторська заборгованість з контрагентами. Зміна цього показника складає 5,72% із значним підвищенням в 2021 році. Така тенденція означає, що активи підприємства тимчасово знаходяться в розпорядженні контрагентів тому спостерігається вилучення грошових активів з кругообігу підприємства за рахунок заборгованості контрагентів перед підприємством. Зміна вартості запасів ТОВ «Кодацьке - Агро» за аналізований період складає 19,82%. Ця тенденція зумовлена подорожчанням товарно-матеріальних цінностей в зв'язку з інфляційними процесами в країні.

Динаміка показників ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро» за період 2018-2022рр. узагальнена в таблиці 2.2. Дані для цієї таблиці було взято із Звіту про фінансові результати.

Таблиця 2.2

Динаміка показників ефективності діяльності
ТОВ «Кодацьке - Агро»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Чистий дохід від реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг	244121	269668,9	283862	864860	458185	187,69
Операційні витрати:						
1) собівартість реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг	164392	181596	191153	581852	279604	170,08
2) інші операційні витрати	77361	85457	89955	273812	168356	217,62
Валовий прибуток (збиток)	2368,4	2616,3	2754,0	9196,0	10225,0	431,72
Чистий прибуток (збиток)	2368	2616	2754,0	9196,0	10225,0	431,72

Як бачимо з таблиці 2.2, сума чистого доходу від реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг за аналізований період 2018-2022рр. підвищилась майже в 2 рази. Також спостерігаємо підвищення рівня собівартості реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг на 70,08%. Переважаючи темпи росту виручки від реалізації над собівартістю реалізації має позитивне значення для ефективності діяльності, проте слід відзначити суттєве зростання розміру інших операційних витрат більш ніж в 2 рази. Зазначена тенденція зумовлює зміни показника чистого прибутку від діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро» в декілька разів. Аналітичне вирівнювання показників ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро» за аналізований період 2018-2022рр. наведено на рис. 2.2.

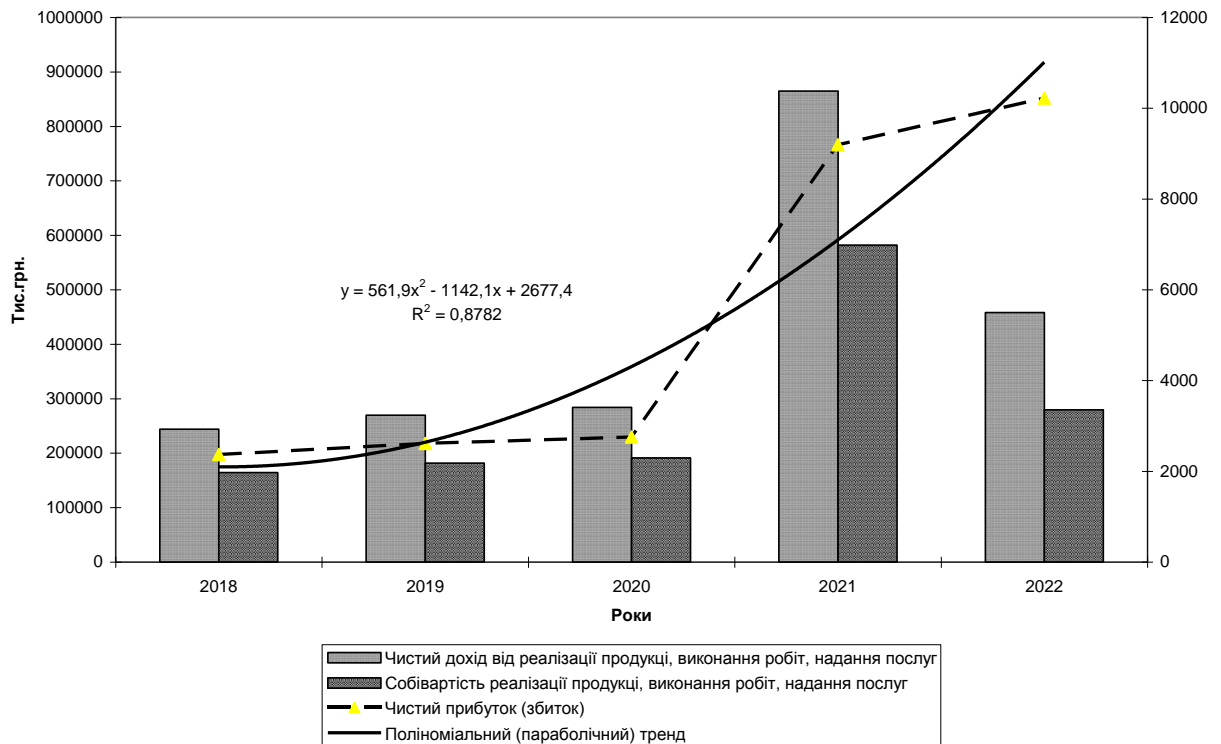

Рис. 2.2. Аналітичне вирівнювання показників ефективності діяльності ТОВ «Кодацьке - Агро»

Для аналітичного вирівнювання показника чистого прибутку було обрано поліноміальний другого ступеня (параболічний) тренд із коефіцієнтом апроксимації 0,8782, що є наближеним до 1. Отже, рівняння тренду показує, що за аналізований період 2018-2022рр щорічна зміна досліджуваного показника в ТОВ «Кодацьке - Агро» складає 1142,1 тис. грн.

Показники прибутковості діяльності відіграють важливу роль в оцінці платоспроможності підприємства. Цей показник викликає інтерес як у зовнішніх, так і внутрішніх користувачів інформації. Зокрема, потенційні інвестори оцінюють доцільність капіталовкладень, контрагенти – можливість співпраці, власники – ефективність діяльності, працівники – перспективи підвищення власного доходу у вигляді підвищення заробітної плати тощо. Динаміку показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Кодацьке - Агро» за аналізований період 2018-2022рр. наведено на рис. 2.3. Значення показників діаграми наведено в табличній формі.

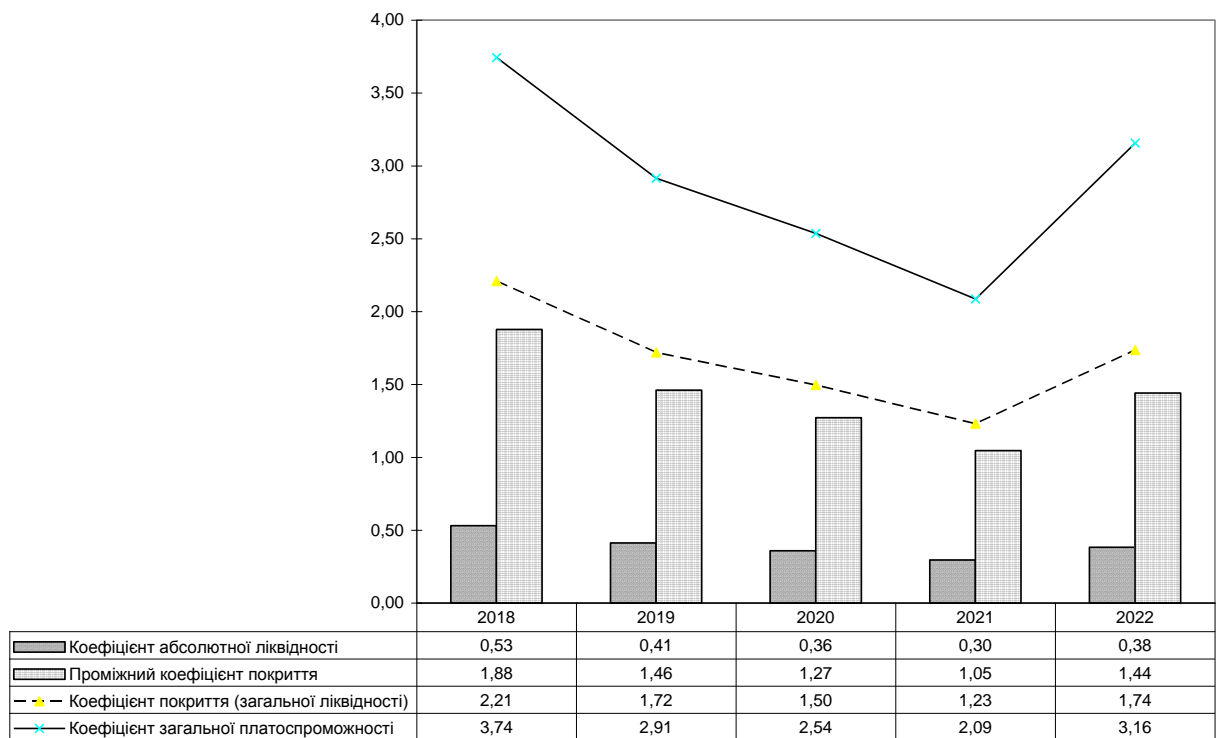

Рис. 2.3. Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Кодацьке - Агро»

З рисунку 2.3 бачимо коливання показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Кодацьке - Агро» за аналізований період 2018-2022рр.. Зокрема, зниження показників спостерігаємо протягом 2018-2021рр, тоді як в 2022 році спостерігаємо поступовий ріст досліджуваних показників. Для кожного з наведених показників існує нормативне значення, що уособлює в собі спроможність суб'єкта підприємництва погашати свої зобов'язання власними ресурсами. Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності має бути більше ніж 0,2, що цілком дотримується в ТОВ «Кодацьке - Агро». Нормативне значення проміжного коефіцієнту ліквідності складає більше ніж 0,7, значення цього показника в ТОВ «Кодацьке - Агро» майже в 2 рази перевищує норму. Отже, ТОВ «Кодацьке - Агро» здатне швидко погасити свої зобов'язання за рахунок власних грошових коштів. Збільшення коефіцієнту платоспроможності ТОВ

«Кодацьке - Агро» складає 49,53%, що означає підвищення рівня незалежності від кредиторів.

Таким чином, діяльність ТОВ «Кодацьке - Агро» здійснюється в межах зареєстрованих КВЕД, зокрема вирощування зернових культур, допоміжна діяльність в галузі рослинництва та тваринництва тощо. Для виконання зареєстрованої діяльності на підприємстві працевлаштовано 164 працівники. Розмір майна за аналізований період збільшилась на 13,41%. Суттєву питому вагу в структурі оборотних активів ТОВ «Кодацьке - Агро» займає дебіторська заборгованість з контрагентами. Сума чистого доходу від реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг за аналізований період 2018-2022рр. підвищилась майже в 2 рази. За аналізований період 2018-2022рр щорічна зміна суми чистого прибутку в ТОВ «Кодацьке - Агро» складає 1142,1 тис. грн. Аналіз показників ліквідності показав достатній рівень спроможності суб'єкта підприємництва погашати свої зобов'язання власними ресурсами.

2.2. Організаційні засади формування системи обліку та облікової політики в досліджуваному підприємстві

Відповідно до вимог законодавства ТОВ «Кодацьке - Агро» веде облік своєї діяльності з дня його реєстрації юридичною особою. Для ведення облікової діяльності створено бухгалтерію та введено в штат посади бухгалтерів. В бухгалтерії ТОВ «Кодацьке - Агро» всього 4 бухгалтери на чолі з головним бухгалтером. Якісні показники фахівців бухгалтерії ТОВ «Кодацьке - Агро» наведено в таблиці 2.3. Як бачимо з таблиці, всі працівники бухгалтерії мають вищу фахову освіту, навички ведення обліку в спеціалізованих бухгалтерських програмах та періодично підвищують рівень своєї кваліфікації.

Якісні показники фахівців бухгалтерії

ТОВ «Кодацьке - Агро»

Посада бухгалтера	Освіта	Спеціальність	Досвід ведення обліку	Додаткові навички	Способи підвищення рівня кваліфікації
Головний бухгалтер	Вища	Облік і аудит	23	Спеціалізовані бухгалтерські програми	Підписка на спеціалізовані інтернет-видання з обліку і оподаткування
Бухгалтер з розрахунків	Вища	Облік і оподаткування	7	Спеціалізовані бухгалтерські програми	Підписка на спеціалізовані інтернет-видання з обліку і оподаткування
Бухгалтер з ТМЦ та необоротних активів	Вища	Облік і аудит	25	Спеціалізовані бухгалтерські програми	Підписка на спеціалізовані інтернет-видання з обліку і оподаткування
Бухгалтер з оподаткування	Вища	Облік і оподаткування	10	Спеціалізовані бухгалтерські програми	Підписка на спеціалізовані інтернет-видання з обліку і оподаткування

Для ведення обліку важливим є його локальне нормативне регулювання, зокрема, Наказ про облікову політику підприємства. Цей наказ в ТОВ «Кодацьке - Агро» розроблено та введено в дію на початку його створення. Він містить основні принципи ведення обліку діяльності досліджуваного підприємства, графік його документообігу та робочий план рахунків. В цьому наказі зафіксовано автоматизовану форму ведення за допомогою спеціалізованої бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія, модифіковану під потреби ТОВ «Кодацьке - Агро».

Підприємство здійснює діяльність в аграрній галузі, відповідає вимогам щодо 75% реалізації аграрної продукції в структурі виручки від реалізації, тому є платником єдиного податку 4 групи, сума якого розраховується з огляду на наявні земельні ділянки та їх вартість. Підприємство має розмір товарообороту більш ніж 1 млн. грн., тому зареєстровано платником податку на додану вартість.

Таким чином, для ведення облікової діяльності створено бухгалтерію та введено в штат посади бухгалтерів. Всі працівники бухгалтерії мають вищу фахову освіту, навички ведення обліку в спеціалізованих бухгалтерських програмах та періодично підвищують рівень своєї кваліфікації. Наказ про облікову політику підприємства в ТОВ «Кодацьке - Агро» розроблено та введено в дію на початку його створення. В цьому наказі зафіксовано автоматизовану форму ведення за допомогою спеціалізованої бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія, модифіковану під потреби ТОВ «Кодацьке - Агро». Підприємство є платником єдиного податку 4 групи та зареєстровано платником податку на додану вартість.

2.3. Первинний, синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками в досліджуваному підприємстві

Первинний облік передбачає документальне оформлення господарських операцій, в тому числі розрахунків з постачальниками. На основі документального оформлення формуються відповідні регістри обліку, як синтетичного, так і аналітичного. Аналітика передбачає деталізацію інформації, тоді як синтетичний облік фіксує узагальнені дані за відповідний період та відповідний блок господарських операцій.

В спеціалізованій програмі 1С:Бухгалтерія налаштування обліку розрахунків з постачальниками здійснюються в спеціальному регістрі «Рахунки обліку розрахунків з контрагентами». На вкладці Головна, блоці Налаштування є пункт План рахунків, де в колонці Придбання зазначаються необхідні субрахунки:

- 631 «Розрахунки з постачальниками» - в розрізі субрахунків;
- 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»;
- 371 «Розрахунки за виданими авансами».

В реєстрі «Рахунки обліку розрахунків з контрагентами» передбачено пошук контрагента в розрізі організації, контрагента, договору та виду розрахунків за договором. На вкладці Рахунки обліку ПДВ зазначаються рахунки для податкового кредиту з ПДВ в колонці Придбання, зокрема:

6442 – непідтверджений податковий кредит з ПДВ;

6441 – податковий кредит з ПДВ (вхідне ПДВ у випадку передплати за ТМЦ, постачання яких ще не відбулось).

Для формування переліку постачальників в бухгалтерській програмі передбачено довідник Контрагенти, група Постачальники. Для фіксації договірних взаємовідносин в програмі використовується документ «Рахунок на оплату постачальника» для оприбуткування ТМЦ. На підставі цього документа фіксується оплата постачальнику – в готівковому або безготівковому вигляді, після цього в документі «Рахунок на оплату постачальника» вмикається прапорець «Сплачено». Для відображення податкового кредиту з ПДВ формується документ «Реєстрація вхідного податкового документа». На підставі зазначених документів за допомогою опції Операції – Придбання формується відповідний документ для оприбуткування товарно-матеріальних цінностей.

Аналітичний облік розрахунків з постачальниками організовано в розрізі окремих контрагентів та договорів. Аналітика в бухгалтерській програмі представлена у вигляді субконто. Для відображення даних в розрізі окремого субконто передбачено документ Аналіз субконто. Для узагальнення даних передбачено оборотно - сальдовій відомості по рахунках та вцілому по підприємству. Для деталізації даних також використовуються документи Аналіз рахунку та Картка рахунку.

Дані аналітичного обліку є підставою для контрольних та аналітичних даних для потреб управління кредиторською заборгованістю, тоді як на основі узагальнених складається фінансова звітність підприємства. Автоматизований спосіб обробки вхідної інформації знижує можливість помилки або викривлення вихідної інформації та реалізовує принципи

оперативності, своєчасності, точності та повноти облікового забезпечення. Схему облікового забезпечення розрахунків з постачальниками в ТОВ «Кодацьке - Агро» наведено на рис. 2.4.

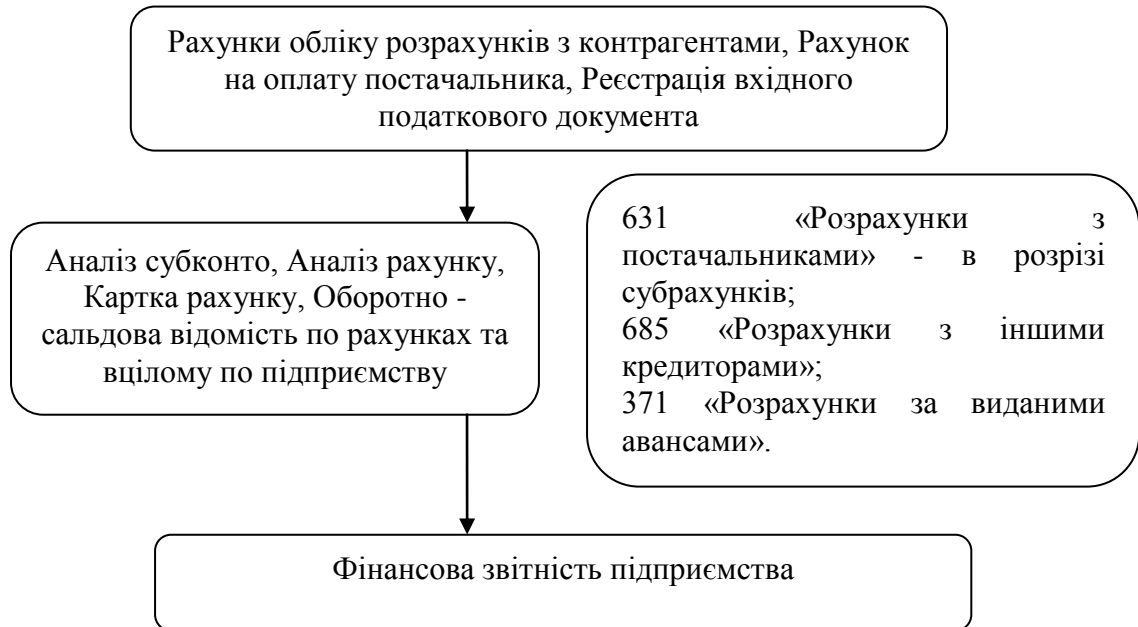

Рис. 2.4. Схема облікового забезпечення розрахунків з постачальниками в ТОВ «Кодацьке - Агро»

Таким чином, в спеціалізованій програмі 1С:Бухгалтерія налаштування обліку розрахунків з постачальниками здійснюються в спеціальному реєстрі «Рахунки обліку розрахунків з контрагентами». Для формування переліку постачальників в бухгалтерській програмі передбачено довідник Контрагенти, група Постачальники. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками організовано в розрізі окремих контрагентів та договорів. Для узагальнення даних передбачено оборотно - сальдовій відомості по рахунках та вцілому по підприємству. Дані аналітичного обліку є підставою для контрольних та аналітичних даних для потреб управління кредиторською заборгованістю, тоді як на основі узагальнених складається фінансова звітність підприємства.

2.4. Напрямки удосконалення обліку розрахунків з постачальниками

Облікова інформація є важливим важелем в процесі розробки і прийняття управлінських рішень. Для ефективного управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками доцільним є певна послідовність дій з відповідним обліково-аналітичним інструментарієм. На рис. 2.5 наведено пропонований алгоритм системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками, який включає деталізацію напрямів діяльності менеджерів для забезпечення належного рівня ділової репутації в бізнес-середовищі завдяки недопущенню випадків прострочення погашення заборгованості за поставлені ТМЦ та врахуванню особливостей договірних взаємовідносин в кризових умовах господарювання.

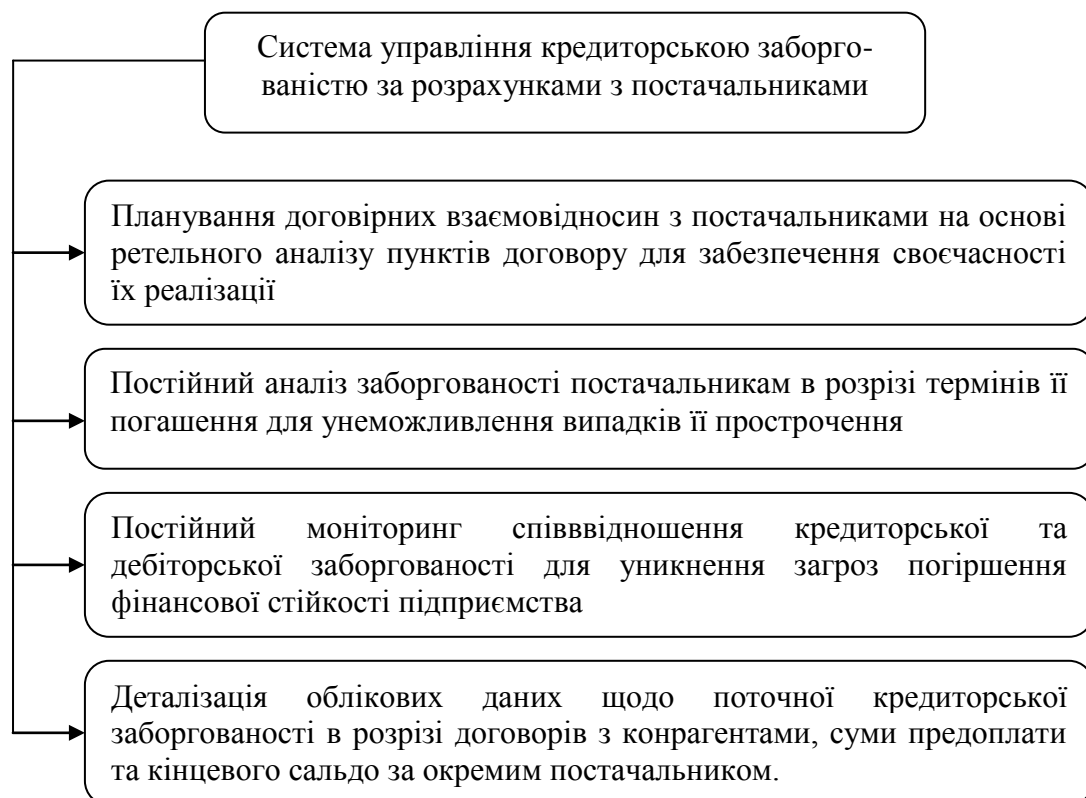

Рис. 2.5. Пропонований алгоритм системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками

Для реалізації пропонованого алгоритму системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками важливим є надання своєчасної та точної інформації з необхідною деталізацією. Аналітика в розрізі окремих постачальників та договорів є недостатньо деталізованою, оскільки не висвітлює суму залишку заборгованості у випадках часткової предоплати. Сума предоплати відображається на окремому рахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами» і взаємозалік заборгованості по рахунках 371 та 631 в програмі 1С:Бухгалтерія бухгалтер має робити вручну за допомогою введення господарської операції в Журналі операцій. Після відображення взаємозаліку заборгованості на рахунках обліку кінцеве сальдо щодо заборгованості постачальникам буде відкориговано.

Для контролю за кожним видом заборгованості постачальникам пропонуємо для впровадження Відомість заборгованості постачальникам до оплати, наведену в таблиці 2.4. Деталізація інформації передбачена в розрізі окремого постачальника, номеру і даті договору, суми заборгованості в сумі кінцевого сальдо за умови часткової предоплати та терміном погашення. Цю відомість доцільно формувати за місяць завдяки накопиченню інформації за кожним субконто.

Таблиця 2.4

Відомість заборгованості постачальникам до оплати

Назва постачальника	Договір		Сума заборгованості	Кінцеве сальдо	Термін погашення	Субконто
	дата	номер				
ТОВ «Аріадна»	452	20.12.23	152056	152056	04.01.24	631.452.Аріадна

На субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» узагальнюється інформація щодо заборгованості, термін оплати якої ще не настав, а також суми простроченої заборгованості. Тому важливим є аналітика даних, яка буде фіксувати терміни погашення заборгованості для

недопущення випадків її прострочення. Оскільки часткова предоплата може бути несвоєчасно відображена в результаті введення вручну операції щодо взаємозаліку заборгованості, можемо стверджувати про унеможливлення контролю заборгованості постачальникам. Для уникнення помилок бухгалтера пропонуємо для впровадження Реєстр документів до сплати постачальникам з деталізацією інформації на окрему дату протягом звітнього періоду в розрізі назви постачальника, номеру його рахунку та обслуговуючого банку та кінцевого сальдо заборгованості. Накопичення даних в розробленому Реєстрі дозволить не лише контролювати сплату окремому постачальнику, але й всієї кредиторської заборгованості за поставлені ТМЦ для планування грошових виплат.

Таблиця 2.5

Реєстр документів до сплати постачальникам

Дата	Дані про постачальника			Кінцеве сальдо
	Назва	Номер рахунку, обслуговуючий банк	Термін погашення	
04.01.24	ТОВ «Аріадна»	UA853122992600000254231 ПАТ «Приватбанк»	04.01.24	152056
05.01.24	ТОВ «Аріадна»	UA853122992600000254231 ПАТ «Приватбанк»	04.01.24	152056
10.01.24	ТОВ «Агростач»	UA737413582600000543121 ПАТ АБ «Південний»	11.01.24	654522
...				

Таким чином, облікова інформація є важливим важелем в процесі розробки і прийняття управлінських рішень. Для ефективного управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками доцільним є певна послідовність дій з відповідним обліково-аналітичним інструментарієм. В кваліфікаційній роботі наведено пропонований алгоритм системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками. Для реалізації пропонованого алгоритму системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками важливим є надання своєчасної та точної інформації з необхідною деталізацією. Для контролю за кожним видом заборгованості

постачальникам пропонуємо для впровадження Відомість заборгованості постачальникам до оплати та Реєстр документів до сплати постачальникам.

Висновки до розділу 2

1. Досліджуване ТОВ «Кодацьке - Агро» зареєстровано в 2017 році в селі Новотаромське Дніпровського району Дніпропетровської області. Діяльність здійснюється в межах зареєстрованих КВЕД, зокрема вирощування зернових культур, допоміжна діяльність в галузі рослинництва та тваринництва тощо. Для виконання зареєстрованої діяльності на підприємстві працевлаштовано 164 працівники. В наявності підприємства є необхідні ресурси для провадження діяльності, зокрема, основні засоби, товарно-матеріальні цінності. Для формування матеріально-технічної бази підприємство має власний капітал.

2. Розмір майна за аналізований період збільшилась на 13,41%. Суттєву питому вагу в структурі оборотних активів ТОВ «Кодацьке - Агро» займає дебіторська заборгованість з контрагентами. Сума чистого доходу від реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг за аналізований період 2018-2022рр. підвищилась майже в 2 рази. За аналізований період 2018-2022рр щорічна зміна суми чистого прибутку в ТОВ «Кодацьке - Агро» складає 1142,1 тис. грн. Аналіз показників ліквідності показав достатній рівень спроможності суб'єкта підприємництва погашати свої зобов'язання власними ресурсами.

3. Для ведення облікової діяльності створено бухгалтерію та введено в штат посади бухгалтерів. Всі працівники бухгалтерії мають вищу фахову освіту, навички ведення обліку в спеціалізованих бухгалтерських програмах та періодично підвищують рівень своєї кваліфікації. Наказ про облікову політику підприємства в ТОВ «Кодацьке - Агро» розроблено та введено в дію на початку його створення. В цьому наказі зафіксовано автоматизовану

форму ведення за допомогою спеціалізованої бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія, модифіковану під потреби ТОВ «Кодацьке - Агро». Підприємство є платником єдиного податку 4 групи та зареєстровано платником податку на додану вартість.

4. В спеціалізованій програмі 1С:Бухгалтерія налаштування обліку розрахунків з постачальниками здійснюються в спеціальному реєстрі «Рахунки обліку розрахунків з контрагентами». Для формування переліку постачальників в бухгалтерській програмі передбачено довідник Контрагенти, група Постачальники. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками організовано в розрізі окремих контрагентів та договорів. Для узагальнення даних передбачено оборотно - сальдовій відомості по рахунках та вцілому по підприємству. Дані аналітичного обліку є підставою для контрольних та аналітичних даних для потреб управління кредиторською заборгованістю, тоді як на основі узагальнених складається фінансова звітність підприємства.

5. Облікова інформація є важливим важелем в процесі розробки і прийняття управлінських рішень. Для ефективного управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками доцільним є певна послідовність дій з відповідним обліково-аналітичним інструментарієм. В кваліфікаційній роботі наведено пропонований алгоритм системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками, який включає деталізацію напрямів діяльності менеджерів для забезпечення належного рівня ділової репутації в бізнес-середовищі завдяки недопущенню випадків прострочення погашення заборгованості за поставлені ТМЦ та врахуванню особливостей договірних взаємовідносин в кризових умовах господарювання.

6. Для реалізації пропонованого алгоритму системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками важливим є надання своєчасної та точної інформації з необхідною деталізацією. Аналітика в розрізі окремих постачальників та договорів є

недостатньо деталізованою, оскільки не висвітлює суму залишку заборгованості у випадках часткової предоплати. Для контролю за кожним видом заборгованості постачальникам пропонуємо для впровадження Відомість заборгованості постачальникам до оплати з деталізацією інформації в розрізі окремого постачальника, номеру і даті договору, суми заборгованості в сумі кінцевого сальдо за умови часткової предоплати та терміном погашення.

7. Важливим є аналітика даних, яка буде фіксувати терміни погашення заборгованості для недопущення випадків її прострочення. Оскільки часткова предоплата може бути несвоєчасно відображена в результаті введення вручну операції щодо взаємозаліку заборгованості, можемо стверджувати про унеможливлення контролю заборгованості постачальникам. Для уникнення помилок бухгалтера пропонуємо для впровадження Реєстр документів до сплати постачальникам з деталізацією інформації на окрему дату протягом звітного періоду в розрізі назви постачальника, номеру його рахунку та обслуговуючого банку та кінцевого сальдо заборгованості. Накопичення даних в розробленому Реєстрі дозволить не лише контролювати сплату окремому постачальнику, але й всієї кредиторської заборгованості за поставлені ТМЦ для планування грошових виплат.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

3.1. Аналітичне забезпечення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві

Аналітичне забезпечення виступає ефективним інструментом багатьох процесів на підприємстві – воно є невід’ємною частиною системи обліку, контролю, управління господарськими процесами, в тому числі розрахунками з постачальниками. Аналітику даних покладено в основу аналітичного обліку розрахунків з постачальником, різноманітність постачальників є вихідною інформацією для її ранжування в контексті термінів оплати чи її прострочення, результати застосування аналітичних процедур є основою для оптимізації управлінських рішень в частині управління заборгованістю підприємства.

Фахівці Примуш Ю., Головченко Є. наголошують, що «прийняття управлінських рішень здійснюється на підставі інформації про поточні зобов’язання, що формується у системі бухгалтерського обліку» [39]. Погоджуємось з думкою Круковської О.В., яка зауважує, що «як правило, дефіцит власних оборотних коштів зумовлений саме недоліками в обліку та аналізі кредиторської заборгованості» [19]. Вчені Тарасова О.В., Курдасова Н.О. зауважують, що «причиною виникнення величезної кредиторської заборгованості досить часто стає недосконалість розрахунків із вітчизняними і зарубіжними постачальниками та підрядниками, недогляд працівників, зловживання службовими повноваженнями та фінансові махінації» [46]. Підтримуємо думку Оляднічук Н.В., що «із метою забезпечення належної організації бухгалтерського обліку щодо розрахунків із постачальниками та підрядниками необхідно сформувати відповідну інформаційну базу внутрішнього аудиту та аналізу» [29].

Аналітичне забезпечення відіграє суттєве значення в процесі застосування контрольних процедур щодо розрахунків з постачальниками на підприємстві. Фахівці наголошують на важливості окремих показників ефективності управління заборгованістю на підприємстві. Показники оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками в ТОВ «Кодацьке - Агро» наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Оборотність кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками в ТОВ «Кодацьке - Агро»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Собівартість реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг, тис. грн.	164392	181596	191153	581852	279604	170,08
Поточна кредиторська заборгованість, тис. грн	188983	268179	324399	493568	254193	134,51
Оборотність кредиторської заборгованості, разів	0,9	0,7	0,6	1,2	1,1	126,45
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	413,9	531,6	610,9	305,4	327,3	79,08

Як бачимо з даних таблиці 3.1, спостерігаються переважаючі темпи зростання рівня собівартості реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг над сумою поточної кредиторської заборгованості. Зокрема, за рахунок збільшення рівня собівартості реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг на 70,08% та підвищення поточної кредиторської заборгованості на 34,51% спостерігаємо рівень оборотності кредиторської заборгованості за звітний період в межах 0,6-1,2 рази. Збільшення зазначеного показника оборотності склало 26,45%. Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості є показником, оберненим до показника оборотності заборгованості, тому спостерігаємо його зниження на 21%.

Фахівчиня Круковська О.В. наголошує на необхідності спостережень за співвідношенням кредиторської та дебіторської заборгованостей. Зокрема, автор досліджень наголошує, що «переважання дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових засобів; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може призвести до неплатоспроможності підприємства» [19]. Проаналізуємо співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості ТОВ «Кодацьке - Агро» за допомогою графіків на рис.3.1.

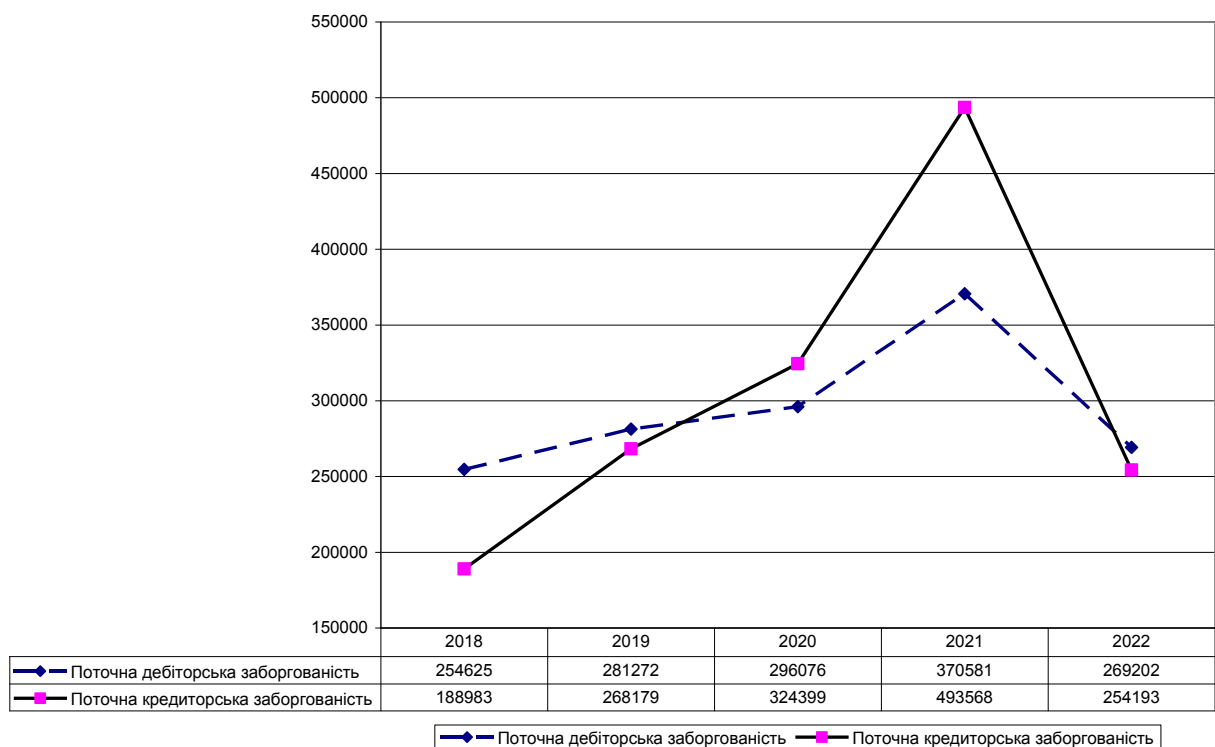

Рис. 3.1. Аналіз співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості ТОВ «Кодацьке - Агро»

Графіки на рис. 3.1 показують, що суми кредиторської та дебіторської заборгованості ТОВ «Кодацьке - Агро» за період 2018-2022рр. мають суттєві коливання. Зокрема, в 2018-2019рр. спостерігаємо перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською, тоді як в 2020-2021рр. розмір кредиторської заборгованості є переважаючим над сумою дебіторської

заборгованості. В 2022р. відхилення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості є незначним.

Таким чином, аналітичне забезпечення відіграє суттєве значення в процесі застосування контрольних процедур щодо розрахунків з постачальниками на підприємстві. В ТОВ «Кодацьке - Агро» за рахунок збільшення рівня собівартості реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг на 70,08% та підвищення поточної кредиторської заборгованості на 34,51% спостерігаємо рівень оборотності кредиторської заборгованості за звітний період в межах 0,6-1,2 рази. Збільшення зазначеного показника оборотності склало 26,45%. В 2018-2019рр. спостерігаємо перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською, тоді як в 2020-2021рр. розмір кредиторської заборгованості є переважаючим над сумою дебіторської заборгованості. В 2022р. відхилення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості є незначним.

3.2. Методичні прийоми контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві

Система контролю на підприємстві охоплює всі ділянки обліку. В контексті розрахунків з постачальниками на підприємстві контрольні процедури спрямовано на дотримання вимог законодавства з питань оподаткування взаємовідносин з постачальниками, показники якості та кількості поставлених ТМЦ, своєчасності та повноти оплати постачальникам, якість документального оформлення розрахунків з постачальниками, правильність формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління.

Вчені Тарасова О.В., Курдасова Н.О. зауважують, що «правильна організація ведення обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками повинна забезпечити: ефективний контроль за обліком розрахунків із

постачальниками і підрядниками; вчасне виявлення прострочення кредиторської заборгованості» [46]. Фахівчиня Круковська О.В. акцентує увагу, що «в організації забезпечення ефективної діяльності підприємства важливими є постійний контроль та результативне управління розмірами кредиторської заборгованості» [19]. Фахівці Буркова Л. А. та Георгієва М. Ю. наголошують, що «несвоєчасне виявлення помилок у розрахункових документах може призводити до виникнення спірної заборгованості, порушення термінів пред'явлення за нею претензій» [5]. Підтримуємо думку Меліхової Т. О., Феофанова Л. К. та Присяжнюк Д. В., що «перевірка законності здійснення розрахунків, правильності оформлення первинних документів з постачальниками і відображення їх в обліку» [23].

В процесі застосування контрольних процедур в контексті розрахунків з постачальниками виконуються певні завдання, які конкретизовано на рис. 3.2.

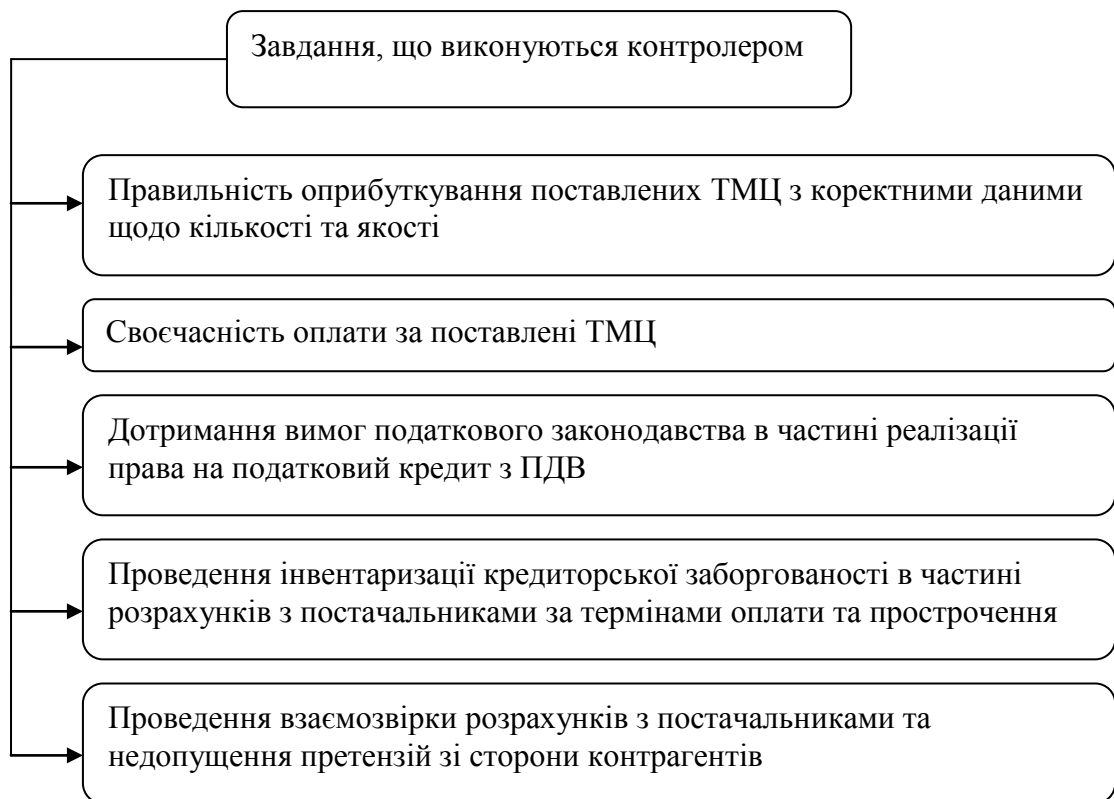

Рис. 3.2. Завдання контрольних процедур в контексті розрахунків з постачальниками

На думку Оляднічук Н.В., «результативною вважається робота внутрішнього аудиту, коли прийняті певні управлінські рішення та рекомендації щодо вирішення наявних проблем» [29]. Реалізація контролерами вищезазначених завдань є основою для ефективного процесу управління кредиторською заборгованістю в частині розрахунків з постачальниками на підприємстві, отже керівництво підприємства має побудувати ефективну роботу служби контролерів. Проаналізуємо методичні прийоми контролю розрахунків з постачальниками в досліджуваному підприємстві.

В досліджуваному ТОВ «Кодацьке - Агро» інвентаризація всіх активів та зобов'язань здійснюється перед складанням фінансової звітності, оскільки одним з принципів формування показників фінансової звітності є достовірність, тому важливим є відображення в звітності реальних даних щодо розрахунків з постачальниками на основі результатів взаємозвірки та інвентаризації. Інвентаризація проводиться інвентаризаційною комісією, яка призначена наказом керівника підприємства. До зазначеної комісії входить один з фахівців бухгалтерії, тому перевірка правильності документального оформлення та контроль за своєчасністю оплати і недопущенням прострочення платежів здійснюються регулярно.

Таким чином, в контексті розрахунків з постачальниками на підприємстві контрольні процедури спрямовано на дотримання вимог законодавства з питань оподаткування взаємовідносин з постачальниками, показники якості та кількості поставлених ТМЦ, своєчасності та повноти оплати постачальникам, якість документального оформлення розрахунків з постачальниками, правильність формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління. В досліджуваному ТОВ «Кодацьке - Агро» інвентаризація всіх активів та зобов'язань здійснюється перед складанням фінансової звітності. Перевірка правильності документального оформлення та контроль за своєчасністю оплати і недопущенням прострочення платежів здійснюються регулярно.

3.3. Удосконалення системи контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві

Одним з завдань управління кредиторською заборгованістю є зміцнення розрахунково-платіжної дисципліни та підвищення ділової репутації в бізнес-середовищі. Фахівці акцентують, що «уникнення простроченої заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками можливе за умови проведення зустрічної звірки з контрагентом» [29]. Впровадження контрольних заходів за станом розрахункових відносин з постачальниками є основою для планування заходів для оптимізації договірних відносин з привабливими умовами співпраці.

Впровадження електронного документообігу спростить процес взаємовідносин з контрагентами, тому доцільним є дотримання вимог щодо спеціалізованого програмного забезпечення. На думку Оляднічук Н.В., «за автоматизованого методу бухгалтерського обліку розрахунків із контрагентами не виникає проблем для оперативного процесу звірки взаємних вимог щодо виникнення заборгованості та її погашення» [29]. Важливим при цьому є аналітика даних в контексті термінів оплати та прострочення погашення заборгованості перед постачальниками.

Одним з напрямків удосконалення організаційно - методичних прийомів контрольних процедур в контексті розрахунків з постачальниками на підприємстві є тестування системи внутрішнього контролю. Для контролера важливим є вибір питань, які доцільно поставити в процесі дослідження ефективності системи контролю для потреб управління. Ці питання мають бути актуальними в сучасних умовах ведення бізнесу, відповіді на які дадуть інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Пропонований тест контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві наведено в таблиці 3.2.

Пропонований тест контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві

№ з\п	Питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	Чи планується предоплата в договорах на постачання ТМЦ?	+			60%
2	Чи планується в договорах на постачання ТМЦ фінансова відповідальність підприємства за прострочення оплати?	+			Штрафні санкції за кожен день прострочки
3	Чи контролюється на підприємстві якість та кількість поставлених ТМЦ?	+			
4	Чи здійснюється на підприємстві контроль за своєчасністю оплати постачальникам?			+	
5	Чи були випадки фінансової відповідальності за прострочення оплати?		+		
6	Чи аналізуються показники оборотності кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками?		+		
7	Чи аналізується співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості ТОВ «Кодацьке - Агро»?		+		
8	Чи проводиться взаємозвірка заборгованостей з постачальниками?	+			Один раз на квартал
9	Чи здійснюється контроль складання постачальником податкової накладної та її реєстрації в ЄРПН?			+	
10	Чи аналізується заборгованість за розрахунками з постачальниками в розрізі термінів погашення?		+		

Підтримуємо думку фахівців, що «завдяки систематичному проведенню взаємозвірки між контрагентами унеможливаються випадки, коли заборгованість переходить до розряду відстроченої або простроченої» [29]. Аналітика даних щодо розрахунків з постачальниками в розрізі термінів оплати та термінів прострочення забезпечить своєчасність та достовірність облікового забезпечення взаємовідносин з контрагентами та дасть можливість формування оперативної та неупередженої інформації для оптимізації договірних взаємовідносин. Пропонуємо для впровадження

Відомість контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві (таблиця 3.3). Розроблений документ контролера допоможе відстежувати терміни оплати постачальникам та зафіксує випадки прострочення погашення заборгованості.

Таблиця 3.3

Відомість контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві

Сума заборгованості	В розрізі термінів оплати			В розрізі термінів прострочення			Примітки
	До 3 місяців	До 6 місяців	До 12 місяців	До 1 місяця	До 3 місяців	Більше 6 місяців	
Станом на 31.03.	152000	-	-	156025	-	-	ТОВ «Аріадна», договір №451
Станом на 30.06.	128560	-	-	-	-	-	
Станом на 30.09.	56451	-	-	-	-	-	
Станом на 31.12.	654130	-	-	-	-	-	

Таким чином, впровадження контрольних заходів за станом розрахункових відносин з постачальниками є основою для планування заходів для оптимізації договірних відносин з привабливими умовами співпраці. В кваліфікаційній роботі запропоновано тест контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві з набором питань, актуальних для кризових умов ведення бізнесу. Важливим при цьому є аналітика даних в контексті термінів оплати та прострочення погашення заборгованості перед постачальниками. Систематичний аналіз розрахунків з контрагентами унеможливить випадки переходу поточної кредиторської заборгованості до складу простроченої. Розроблена відомість контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві допоможе відстежувати терміни оплати постачальникам та зафіксує випадки прострочення погашення заборгованості.

Висновки до розділу 3

1. Аналітичне забезпечення виступає ефективним інструментом багатьох процесів на підприємстві – воно є невід’ємною частиною системи обліку, контролю, управління господарськими процесами, в тому числі розрахунками з постачальниками. Аналітику даних покладено в основу аналітичного обліку розрахунків з постачальником, різноманітність постачальників є вихідною інформацією для її ранжування в контексті термінів оплати чи її прострочення, результати застосування аналітичних процедур є основою для оптимізації управлінських рішень в частині управління заборгованістю підприємства.

2. В ТОВ «Кодацьке - Агро» за рахунок збільшення рівня собівартості реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг на 70,08% та підвищення поточної кредиторської заборгованості на 34,51% спостерігаємо рівень оборотності кредиторської заборгованості за звітний період в межах 0,6-1,2 рази. Збільшення зазначеного показника оборотності склало 26,45%. В 2018-2019рр. спостерігаємо перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською, тоді як в 2020-2021рр. розмір кредиторської заборгованості є переважаючим над сумою дебіторської заборгованості. В 2022р. відхилення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості є незначним.

3. В контексті розрахунків з постачальниками на підприємстві контрольні процедури спрямовано на дотримання вимог законодавства з питань оподаткування взаємовідносин з постачальниками, показники якості та кількості поставлених ТМЦ, своєчасності та повноти оплати постачальникам, якість документального оформлення розрахунків з постачальниками, правильність формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління. В досліджуваному ТОВ «Кодацьке - Агро» інвентаризація всіх активів та зобов’язань здійснюється перед складанням фінансової звітності. Перевірка правильності

документального оформлення та контроль за своєчасністю оплати і недопущенням прострочення платежів здійснюються регулярно.

4. Впровадження контрольних заходів за станом розрахункових відносин з постачальниками є основою для планування заходів для оптимізації договірних відносин з привабливими умовами співпраці. Одним з напрямків удосконалення організаційно - методичних прийомів контрольних процедур в контексті розрахунків з постачальниками на підприємстві є тестування системи внутрішнього контролю. Для контролера важливим є вибір питань, які доцільно поставити в процесі дослідження ефективності системи контролю для потреб управління. Ці питання мають бути актуальними в сучасних умовах ведення бізнесу, відповіді на які дадуть інформацію для прийняття обгрунтованих управлінських рішень. В кваліфікаційній роботі запропоновано тест контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві з набором питань, актуальних для кризових умов ведення бізнесу.

5. Систематичний аналіз розрахунків з контрагентами унеможливить випадки переходу поточної кредиторської заборгованості до складу простроченої. Аналітика даних щодо розрахунків з постачальниками в розрізі термінів оплати та термінів прострочення забезпечить своєчасність та достовірність облікового забезпечення взаємовідносин з контрагентами та дасть можливість формування оперативної та неупередженої інформації для оптимізації договірних взаємовідносин. Пропонуємо для впровадження Відомість контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві. Розроблений документ контролера допоможе відстежувати терміни оплати постачальникам та зафіксує випадки прострочення погашення заборгованості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Бізнес передбачає кругообіг засобів завдяки здійсненню послідовно процесів постачання, виробництва та реалізації. При цьому процес постачання товарно - матеріальних цінностей виступає основою для їх споживання в процесі виробництва з метою виготовлення готової продукції та її подальшої реалізації та отримання грошових активів, які потім будуть вкладені в процес постачання. Однією з складових процесу постачання виступають взаємовідносини з постачальниками у вигляді відповідних розрахунків. Думки вчених щодо розрахунків з постачальниками є достатньо різноманітними, враховуючи кризові умови підприємництва, необхідність здійснення процесу постачання, важливість управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками, оскільки розмір заборгованості перед постачальниками впливає на показники платоспроможності підприємства та ділової репутації підприємства в бізнес-середовищі.

2. Важливість розрахунків з постачальниками як основи для подальшого виробництва та реалізації продукції зумовлює значну увагу з боку бухгалтерів, податківців, менеджерів та контролерів, тому організація побудови ефективної інформаційної бази стане підґрунтям для прийняття обґрунтованих та оптимальних управлінських рішень. Взаємовідносини з контрагентами виступають об'єктом контрольних процедур на підприємстві. Окрім аспектів оподаткування взаємовідносин з постачальниками, контролю підлягають і якість поставлених ТМЦ, і їх кількість, і своєчасність та повнота оплати. Також контролю підлягає облікове забезпечення операцій з постачальниками в частині якості документального оформлення поставок ТМЦ, оплати та інших аспектів розрахунків з постачальниками, правильності формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління.

3. Обліково-контрольна діяльність завжди була в колі нормативного регулювання як на рівні держави, так і на рівні підприємства. Розрахунки з постачальниками і підрядниками є складовою обліково-контрольної діяльності, отже, виступають об'єктом нормативного регулювання. Облікова діяльність та контрольні процедури регламентуються законами та кодексами законів України, нормативними актами Міністерства фінансів України. Окремий рівень регламентації передбачає рекомендаційний характер. На основі нормативних актів на державному рівні підприємство розробляє локальні розпорядження.

4. Діяльність ТОВ «Кодацьке - Агро» здійснюється в межах зареєстрованих КВЕД, зокрема вирощування зернових культур, допоміжна діяльність в галузі рослинництва та тваринництва тощо. Для виконання зареєстрованої діяльності на підприємстві працює 164 працівники. Розмір майна за аналізований період збільшилась на 13,41%. Суттєву питому вагу в структурі оборотних активів ТОВ «Кодацьке - Агро» займає дебіторська заборгованість з контрагентами. Сума чистого доходу від реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг за аналізований період 2018-2022рр. підвищилась майже в 2 рази. За аналізований період 2018-2022рр щорічна зміна суми чистого прибутку в ТОВ «Кодацьке - Агро» складає 1142,1 тис. грн. Аналіз показників ліквідності показав достатній рівень спроможності суб'єкта підприємництва погашати свої зобов'язання власними ресурсами.

5. Для ведення облікової діяльності створено бухгалтерію та введено в штат посади бухгалтерів. Всі працівники бухгалтерії мають вищу фахову освіту, навички ведення обліку в спеціалізованих бухгалтерських програмах та періодично підвищують рівень своєї кваліфікації. Наказ про облікову політику підприємства в ТОВ «Кодацьке - Агро» розроблено та введено в дію на початку його створення. В цьому наказі зафіксовано автоматизовану форму ведення за допомогою спеціалізованої бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія, модифіковану під потреби ТОВ «Кодацьке - Агро».

Підприємство є платником єдиного податку 4 групи та зареєстровано платником податку на додану вартість.

6. В спеціалізованій програмі 1С:Бухгалтерія налаштування обліку розрахунків з постачальниками здійснюються в спеціальному реєстрі «Рахунки обліку розрахунків з контрагентами». Для формування переліку постачальників в бухгалтерській програмі передбачено довідник Контрагенти, група Постачальники. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками організовано в розрізі окремих контрагентів та договорів. Для узагальнення даних передбачено оборотно - сальдовій відомості по рахунках та вцілому по підприємству. Дані аналітичного обліку є підставою для контрольних та аналітичних даних для потреб управління кредиторською заборгованістю, тоді як на основі узагальнених складається фінансова звітність підприємства.

7. Облікова інформація є важливим важелем в процесі розробки і прийняття управлінських рішень. Для ефективного управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками доцільним є певна послідовність дій з відповідним обліково-аналітичним інструментарієм. В кваліфікаційній роботі наведено пропонований алгоритм системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками, який включає деталізацію напрямів діяльності менеджерів для забезпечення належного рівня ділової репутації в бізнес-середовищі завдяки недопущенню випадків прострочення погашення заборгованості за поставлені ТМЦ та врахуванню особливостей договірних взаємовідносин в кризових умовах господарювання.

8. Для реалізації пропонованого алгоритму системи управління кредиторською заборгованістю за розрахунками з постачальниками важливим є надання своєчасної та точної інформації з необхідною деталізацією. Аналітика в розрізі окремих постачальників та договорів є недостатньо деталізованою, оскільки не висвітлює суму залишку заборгованості у випадках часткової предоплати. Для контролю за кожним

видом заборгованості постачальникам пропонуємо для впровадження Відомість заборгованості постачальникам до оплати з деталізацією інформації в розрізі окремого постачальника, номеру і даті договору, суми заборгованості в сумі кінцевого сальдо за умови часткової предоплати та терміном погашення.

9. Важливим є аналітика даних, яка буде фіксувати терміни погашення заборгованості для недопущення випадків її прострочення. Оскільки часткова предоплата може бути несвоєчасно відображена в результаті введення вручну операції щодо взаємозаліку заборгованості, можемо стверджувати про унеможливлення контролю заборгованості постачальникам. Для уникнення помилок бухгалтера пропонуємо для впровадження Реєстр документів до сплати постачальникам з деталізацією інформації на окрему дату протягом звітного періоду в розрізі назви постачальника, номеру його рахунку та обслуговуючого банку та кінцевого сальдо заборгованості. Накопичення даних в розробленому Реєстрі дозволить не лише контролювати сплату окремому постачальнику, але й всієї кредиторської заборгованості за поставлені ТМЦ для планування грошових виплат.

10. Аналітичне забезпечення відіграє суттєве значення в процесі застосування контрольних процедур щодо розрахунків з постачальниками на підприємстві. В ТОВ «Кодацьке - Агро» за рахунок збільшення рівня собівартості реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг на 70,08% та підвищення поточної кредиторської заборгованості на 34,51% спостерігаємо рівень оборотності кредиторської заборгованості за звітний період в межах 0,6-1,2 рази. Збільшення зазначеного показника оборотності склало 26,45%. В 2018-2019рр. спостерігаємо перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською, тоді як в 2020-2021рр. розмір кредиторської заборгованості є переважаючим над сумою дебіторської заборгованості. В 2022р. відхилення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості є незначним.

11. В контексті розрахунків з постачальниками на підприємстві контрольні процедури спрямовано на дотримання вимог законодавства з питань оподаткування взаємовідносин з постачальниками, показники якості та кількості поставлених ТМЦ, своєчасності та повноти оплати постачальникам, якість документального оформлення розрахунків з постачальниками, правильність формування інформаційної бази для складання фінансової звітності та потреб управління. В досліджуваному ТОВ «Кодацьке - Агро» інвентаризація всіх активів та зобов'язань здійснюється перед складанням фінансової звітності. Перевірка правильності документального оформлення та контроль за своєчасністю оплати і недопущенням прострочення платежів здійснюються регулярно.

12. Впровадження контрольних заходів за станом розрахункових відносин з постачальниками є основою для планування заходів для оптимізації договірних відносин з привабливими умовами співпраці. Одним з напрямків удосконалення організаційно - методичних прийомів контрольних процедур в контексті розрахунків з постачальниками на підприємстві є тестування системи внутрішнього контролю. Для контролера важливим є вибір питань, які доцільно поставити в процесі дослідження ефективності системи контролю для потреб управління. Ці питання мають бути актуальними в сучасних умовах ведення бізнесу, відповіді на які дадуть інформацію для прийняття обгрунтованих управлінських рішень. В кваліфікаційній роботі запропоновано тест контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві з набором питань, актуальних для кризових умов ведення бізнесу.

13. Систематичний аналіз розрахунків з контрагентами унеможливить випадки переходу поточної кредиторської заборгованості до складу простроченої. Аналітика даних щодо розрахунків з постачальниками в розрізі термінів оплати та термінів прострочення забезпечить своєчасність та достовірність облікового забезпечення взаємовідносин з контрагентами та дасть можливість формування оперативної та неупередженої інформації для

оптимізації договірних взаємовідносин. Пропонуємо для впровадження Відомість контролю розрахунків з постачальниками на підприємстві. Розроблений документ контролера допоможе відстежувати терміни оплати постачальникам та зафіксує випадки прострочення погашення заборгованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко Л.В., Фесенко В.В. Прикладні аспекти обліку та внутрішнього контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. Вип. 4(04). С. 419-424. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/1207/1/Babenko.pdf>
2. Белозерцев В. С., Худякова О. С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві. Економіка та держава. 2019. № 1. С. 73–77. URL: DOI: 10.32702/2306-6806.2019.1.73
3. Беляєва Л.А., Сисун К.О. Сучасні тенденції у розрахунках з постачальниками та підрядниками. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Випуск 3 (26). URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/26_2020/25.pdf с.139-145
4. Бондаренко Н.М. Внутрішньогосподарський контроль зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. Економіка і суспільство. 2017. Випуск № 13. С.1307-1315. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/218.pdf
5. Буркова Л. А., Георгієва М. Ю. Проблемні аспекти обліку й оподаткування розрахунків з постачальниками та підрядниками. Фінансовий простір. 2020. № 4 (40). С.131-139 .DOI: [https://doi.org/10.18371/fp.4\(40\).2020.221716](https://doi.org/10.18371/fp.4(40).2020.221716)
6. Візіренко С. В., Іваніцький К. В. Організація обліку розрахунків з контрагентами. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 23. С.58-63. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2020/11.pdf
7. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. Електронний науковий фаховий журнал Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство». 2018. № 18. С. 874–880. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/40433>

8. Гончарук С., Чапко Т. Розрахунки з постачальниками: облік та аналіз впливу на ефективність підприємства. Молодий вчений. 2022. №9 (109). С. 129-132. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-28>
9. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
10. Електронна товарно-транспортна накладна: Мінінфраструктури запустило пілотний проєкт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/01/14/655756/>
11. Іванусь А. Облікове забезпечення розрахунків з постачальниками на підприємстві. Обліково-фінансове забезпечення в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку/ за заг.ред. Губарик О.М., Одношевної О.О. Дніпро: Пороги. 2023. С.15-24.
12. Іванусь А. Облікове забезпечення розрахунків з постачальниками на підприємстві. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р. : Дніпро : ДДАЕУ, 2023. С.53-55.
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2019 № 226 зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
14. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Наказ Держспоживстандарту України 11.10.2010 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
15. Коблянська І.О., Коблянська Г.Ю., Гребенчук Ж.В. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками.

- Modern economics. 2017. № 3. С. 78-87. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/3-2017/UKR/koblyanska.pdf>
16. Колумбет О., Давидюк Н., Блінцова Н. Зобов'язання та розрахунки як економіко-правова категорія та об'єкт бухгалтерського спостереження. Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка і управління», 2019. № 46. С.44-60. DOI: 10.32703/2664-2964-2019-46-44-60
17. Коновалова К.Т., Макарова А.С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Причорноморські економічні студії. 2018. Випуск 34. С.181-184. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/40.pdf
18. Костякова А.А. Обліково-інформаційне забезпечення управління розрахунками з контрагентами. Причорноморські економічні студії. 2020. Випуск 53. С.209-216. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/53_2020/34.pdf
19. Круковська О. Особливості обліку розрахунків із постачальниками, підрядниками та кредиторської заборгованості аграрних підприємств. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2021. №5. С.123-130. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.5.15>
20. Любар О. О. Облікове забезпечення управління розрахунками з контрагентами за товарними операціями. Агросвіт. 2020. № 1. С. 48–60. DOI: [10.32702/2306-6792.2020.1.48](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.1.48)
21. Ляшенко А.Р. Напрями удосконалення обліку зобов'язань підприємств. Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ. 2020. Вип. 2. С.3-8. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/7159/1/visnik-snt_nni-bm_hntusg_-2_2020-3-8.pdf
22. Матюха В.І., Мисака Г.В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. Молодий вчений. 2018. № 1(53). С. 930–932. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5484>

- 23.Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Присяжнюк Д. В. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 32–39. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.20.32
- 24.Мулик Т.О., Томчук О.Ф., Федоришина Л.І. Аналітичне забезпечення заборгованості підприємства в умовах антикризового управління. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 1. С. 146–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2019_1_14
- 25.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
- 26.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
- 27.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>
- 28.Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
- 29.Оляднічук Н.В. Удосконалення обліку та аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. № 47. С. 86–92. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2021/47-2021/12.pdf>
- 30.Онищенко В. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Головбух*. 15 липня 2021 р. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7795-oblkrozrahunkv-z-postachalnikami-ta-pdryadnikami>

- 31.Онищенко О.В., Ткаченко І.В., Уфумов В.В. Особливості обліку поточних зобов'язань підприємств та шляхи його вдосконалення. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2018. Випуск 6 (17). С.718-722. <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Onishhenko-O.V.-Tkachenko-I.V.-Ufumov-V.V..pdf>
- 32.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.03.1999 р. № 291. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4185.html
- 33.Податковий кодекс України: Закон України від 02. 12. 2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html#1988
- 34.Подмешальська Ю. В., Корнієнко Д. В. Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності. Агросвіт. 2021. № 24. С. 58–64. DOI: [10.32702/2306-6792.2021.24.58](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.24.58)
- 35.Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text>
- 36.Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Мінфіну від 24.05.95 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
- 37.Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
- 38.Потриваєва Н.В., Параконна А.В. Зобов'язання і розрахунки: економічна та юридична сутність категорій. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 14. С.997-1000. URL: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/200.pdf>

- 39.Примуш Ю., Головченко Є. Оптимізація розрахунків із постачальниками та підрядниками підприємств. Економічний простір. 2020. №163. С. 133-137. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/163-23>
- 40.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text)
- 41.Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
- 42.Про платіжні послуги: Закон України» від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
- 43.Про реалізацію експериментального проєкту щодо впровадження електронного документообігу електронної товарно-транспортної накладної: розпорядження Кабінету Міністрів України № 1392-р від 27.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1122-2020-%D1%80#Text>
- 44.Руда Л., Причепя І., Липецька О. Організація обліку та методичні засади проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Економіка та суспільство. 2022. №35. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-48>
- 45.Сирцева С.В., Щербак М.М. Напрями вдосконалення обліку, аналізу та аудиту розрахунків із контрагентами. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 14. С.1001-1005. <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/201.pdf>
- 46.Тарасова О.В., Курдасова Н.О. Питання організації обліку розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2020. Випуск 3 (59). С.158-161. http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2020/59_2020/29.pdf
- 47.Феофанова І.В., Хорольська Н.В. Організація внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Сталий розвиток

- економіки. 2019. №4 [45]. С.142-149. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/100/97>
48. Цивільний кодекс України: Закон України № 435-IV від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
49. Шендригоренко М.Т. Актуальні питання аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. Молодий вчений. 2018. № 1(53). URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/596/1/Шендригоренко%20Молодий%20вчений.pdf>
50. Шендригоренко М.Т., Ротозеєнко Ю.В. Облік і внутрішній аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками. Міжнародний міждисциплінарний науковий журнал «ЛОГОZ. Мистецтво наукової думки». 2019. № 8. С. 26-30. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/341>
51. Шот А.П., Сівак В.С. Аналітичне забезпечення обліку і контролю виконання договірних зобов'язань з постачальниками. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 30. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/629/603>